

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Dana Rusínová

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

Akademický rok 2011/2012

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Právo oběti na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem

The victim's right to a compensation for an injury cause by an offender

Jméno studenta: Dana Rusínová

Číslo studenta: P 090073

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Vedoucí práce: doc. JUDr. Dr. Jan Hejda

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma

„Právo oběti na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem“

jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených
v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Jindřichův Hradec, březen 2012

Dana Rusínová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. Dr. JUDr. Janu Hejdovi za námět, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Zvláštní poděkování bych chtěla věnovat ředitelce Vazební věznice v Českých Budějovicích plk. Mgr. Martině Štanglovičové za umožnění vykonání odborné praxe a realizace výzkumné části bakalářské práce ve Vazební věznici České Budějovice.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dana RUSÍNOVÁ**
Osobní číslo: **P090073**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Název tématu: **Právo oběti na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je analýza práv oběti trestného činu se zaměřením na zjištění možností náhrady škody a jiné újmy, která byla oběti způsobena pachatelem TČ podle českého právního řádu. V práci se zaměřením na komparaci práv a povinností mezi obětí trestného činu a pachatelem trestného činu. Výstupem práce bude postup návrhu, jak stav věcí změnit, z toho vyplývající změny v chápání norem společenského chování v kontextu interakce mezi lidmi (v pedagogické rovině účinně působit na jedince v rámci výuky, v sociální rovině pěstovat kvalitní vztahy v rodině, tím tak nastavit ozdravné klima společnosti). Hledat a nacházet nové, skutečně hloubkové komplexně účinné formy převýchovy a společenské nápravy člověka s kriminální minulostí. Z hlediska oběti realizovat propracovanější metody rychlejšího návratu poškozeného jedince zpět do plnohodnotného osobního, ale i společenského života.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40-60 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D.**
FM VŠE Jindřichův Hradec

Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2012**

Mgr. Michal Vančura, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 25. března 2011

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na zkoumání práv oběti trestného činu uvedených v právním řádu České republiky. V souvislosti s právy oběti se zabývá dopadem novely trestního zákona na postavení oběti trestných činů, kdy dojde k výraznému posílení procesního práva obětí trestných činů. Oběť bude mít mnohem větší možnost se vyjádřit k trestnému činu během samotného trestního řízení, popsat vlastní psychický stav, následky trestného činu. Očekává se, že pozice oběti v trestním řízení bude mnohem silnější než dosud.

Práce se zabývá analýzou procesu prokazování a rozhodování v trestním řízení o výši nároku na odškodnění oběti trestného činu majetkové újmy, ale i morální újmy způsobené pachatelem. Cílem není jen upozornit na vnímání prožité situace obětí trestného činu, ale i poukázat na obnovu narušených mezilidských vztahů mezi obětí a lidmi okolo oběti trestného činu. Pachatele je nutné přimět k tomu, aby se odpovědně pokusil o kompenzaci následků trestného činu.

Cílem práce je vytvoření ucelené studie o přehledu práv oběti trestného činu uvedených v trestním řádu a poskytnutí srozumitelného návodu k tomu, jak správně vést oběť trestného činu, aby uplatnila v praxi náhradu škody z prostředků pachatele trestného činu.

Annotation

The bachelor thesis has been focused on an examination of the crime victim's rights listed in the legal order of the Czech Republic. In connection with the victim's rights it deals with an impact of an amendment of the Criminal Act on the status of the crime victims, when it comes to a significant strengthening of crime victims' procedural right. The victim will have a much greater opportunity to express to the crime during the criminal proceedings itself, to describe his/her own mental condition, consequences of the crime. It is expected that a victim's position in the criminal proceedings will be much stronger than before.

The thesis deals with an analysis of the proving and decision-making process in the criminal proceedings on an extent of a claim for the compensation of the victim of the crime or the property damage but also of a moral injury caused by the offender. The goal is not only to highlight perceptions of the experienced situation by the crime victim, but also to refer to a restoration of disturbed interpersonal relationships among the victim and people around the crime victim. It is necessary to make the offender attempt responsibly to compensate for the consequences of the crime.

The goal of the thesis is to develop a comprehensive study on an overview of crime victim's rights listed in the Criminal Code and to provide understandable instructions how to properly lead the crime victim to apply in practice the compensation for the damage from the crime offender's means.

Cíl práce

Cílem práce je analýza práv oběti trestného činu se zaměřením na zjištění možností náhrady škody a jiné újmy, která byla oběti způsobena pachatelem trestného činu podle českého právního řádu. V práci se zaměřím na komparaci práv a povinností mezi obětí trestného činu a pachatelem trestného činu. Výstupem bude zpracování vhodného postupu pro práci s obětí trestného činu aplikovaného v podmínkách přímého kontaktu s obětí trestného činu.

Zaměřím se na pedagogickou a sociální rovinu účinného působení na oběť trestného činu. Cílem z hlediska oběti je realizování účinných metod při pomoci k návratu jedince poškozeného trestným činem zpět do plnohodnotného osobního a společenského života.

Obsah

Úvod	6
1. Vymezení základních pojmů	8
1.1 Oběť trestného činu	8
1.2 Pachatel trestného činu.	8
1.3 Trestný čin	8
2. Analýza postavení oběti a pachatele z hlediska práv a povinností zakotvených v právním řádu České republiky	10
2.1 Oběť trestného činu	10
2.2 Pachatel trestného činu.	11
3. Viktimizace	13
3.1 Primární viktimizace	13
3.2 Sekundární viktimizace	13
3.3 Terciální viktimizace	13
4. Dopad trestného činu na oběť	15
4.1 První reakce oběti na trestný čin	15
4.2 Trestně-právní ochrana oběti	15
4.3 Postup policie při šetření trestného činu.	23
4.4 Důsledky policejní práce ve vztahu k oběti trestného činu	23
4.5 Posttraumatická stresová porucha.	23
5. Systém pomoci obětem	25
5.1 Zásady komunikace s obětí trestného činu	25
5.2. Možnosti kompenzace oběti trestných činů	26
6. Výzkumné cíle, prostředky a organizace výzkumu.	28
6.1 Výsledky provedeného výzkumu	29
Závěr	53
Seznam citací	56
Seznam použité literatury	57
Seznam příloh	59

Úvod

Obětí trestného činu se může stát každý, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví nebo mu byla způsobena majetková, morální či jiná újma. Za oběť se považuje také osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, jestliže této osobě zemřelý poskytoval výživu nebo byl povinen výživu poskytovat.

Právní úprava ochrany oběti trestného činu je v současné době řešena několika zákony. Trestní řád řeší práva oběti, která v trestním řízení vystupuje v roli poškozeného. Komplexní úprava práv oběti neexistuje. Žádný právní předpis také uspokojivě neupravuje, jakým způsobem by se k oběti měly chovat orgány činné v trestním řízení. Přitom právě oběti by se mělo dostat ze strany státu přiměřené péče.

Pouze poskytnutím speciální péče může stát zmírnit dopad trestného činu na osobnost oběti a vynahradit jí vzniklou újmu. Musí dbát také na co nejefektivnější odhalování a vyšetřování trestné činnosti. O poskytnutí finanční kompenzace rozhoduje stát s přihlédnutím k aktuální sociální situaci oběti trestného činu. Pokud oběť později uspěje v adhezním, anebo občanskoprávním řízení, musí poskytnuté finanční prostředky státu vrátit. Cílem práce s obětí trestného činu je také pomoci oběti zvládnout složitou situaci, ve které se nachází a pomoci jí s hledáním odborné pomoci v okolí oběti. Právě včasné nasměrování na řešení krizové situace, psychická a materiální podpora, mohou přispět k zdárnému překonání krize po traumatizující události.

Při práci policistky České republiky se denně setkávám s pachateli a s oběťmi trestných činů. Práce s pachateli trestných činů je přesně vymežována zákonnými postupy. Pachatelé často velmi dobře znají svá práva. Dodržování těchto práv se umí za pomoci svého obhájce aktivně domáhat. Oběti trestných činů jsou v reálné praxi v nevýhodě. Na nich spáchaným trestným činem dochází často k narušení jejich tělesné integrity, poškození zdraví, bývají také materiálně, morálně a psychicky poškozeny. Při vyšetřování trestného činu musí podstoupit pro oběť nepříjemné vyšetřovací úkony, vyšetření zdravotního a psychického stavu, někdy i konfrontaci s pachatelem. Změny v zdravotním stavu a v životním stylu pak mívají negativní dopad na zbytek života oběti. Je úkolem společnosti poskytnout oběti stejné možnosti na ochranu práv jako pachateli. Poskytnout jí všestrannou podporu a zajistit, aby dále nedocházelo k poškozování oběti. Důležitým faktorem pro vyrovnání se s trestným činem spáchaným na oběti je také to,

zda byl pachatel trestného činu včas odhalen, dopaden a potrestán. Nemalou mírou také tím, že musí oběti nahradit způsobenou škodu. Zkoumáním, do jaké míry jsou pachatelé ochotni a schopni podílet se na odškodnění oběti, se zabývám v této bakalářské práci.

1. Vymezení základních pojmů

1.1 Oběť trestného činu

Jako oběť se označuje osoba dotčená trestným činem (latinské victima – oběť).¹

Osobnost oběti je popisována v závislosti na psychologických nebo sociologických teoriích, ze kterých vychází a v souladu se základní kriminologickou orientací osoby, která popis provádí. Děje se tak prostřednictvím faktorů, které tvoří tzv. strukturu osobnosti.

Obvykle jsou to:

- *schopnosti,*
- *charakter,*
- *temperament,*
- *volní vlastnosti,*
- *motivace postoje,*
- *psychické zvláštnosti.²*

1.2 Pachatel trestného činu

Kriminologie pod pojmem pachatel chápe nejen osoby, které se dopustily činů označených zákonem jako trestné činy, ale i některé osoby, které orgány činné v trestním řízení trestně nestíhají (děti, nepřičetné osoby).

Osobnost pachatele je v kriminologii chápána jako organický celek duševního života člověka, zahrnující jak biologický základ jedince, tak i společenské vztahy a společenské podmínky. Součástí popisu osobnosti pachatele je i úroveň jeho adaptace na vnější prostředí – tj. schopnost přizpůsobení se změnám prostředí a odlišným životním situacím.¹

Trestně – právní vymezení pojmu pachatel – pachatelem může být pouze osoba fyzická, přičetná, která dosáhla věku 15-ti let. Pachatel trestného činu je osoba, která svým jednáním naplnila všechny znaky trestného činu (§ 3 tr. z.).²

1.3 Trestný čin

Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. Kriminologie, Eurolex Bohemia Praha 2001, s. 139, s. 113

² HEJDA, J., HEŘMAN, R. Kriminologie, FM, VŠE Jindřichův Hradec 2006, s. 31

K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.³

³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges, Praha 2009, ISBN 978-70-87212-22-6, s. 23

2. Analýza postavení oběti a pachatele z hlediska práv a povinností zakotvených v právním řádu České republiky

2.1 Oběť trestného činu

Ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil chce podle novely trestního zákona zlepšit postavení obětí trestného činu tak, aby oběti trestných činů nemusely prokazovat nárok na odškodnění u soudu. Podle novely trestního zákona se oběti trestných činů nemusí znovu pouštět do sporů a nebudou muset prokazovat nárok na odškodnění u soudu. Bude také zaručena mnohem silnější pozice obětí v trestním řízení. Bude tím odstraněno dvojnásobné poškození oběti – tj. jednou při samotném útoku pachatele, a podruhé když se musejí před soudem vracet k prožitým traumatům jen proto, aby prokázaly, že mají nárok na odškodnění. Jedná se nejen o kompenzaci za újmu majetkovou, ale i za újmu morální, nemajetkovou. Tuto kompenzaci by oběti měly dostat mnohem dříve a bez průtahů.

Zákon o obětech trestné činnosti posílí jejich práva a ochranu. Právní úprava ochrany obětí je v současné době roztržena do několika zákonů. Trestní řád řeší práva oběti, která v trestním řízení vystupuje v roli poškozeného; neexistuje ale komplexní úprava práv oběti jakožto příjemců zvláštní péče ze strany státu. Žádný právní předpis také uspokojivě neupravuje, jakým způsobem by se k oběti měly chovat orgány činné v trestním řízení.

Obětem trestných činů musí stát věnovat speciální péči, a zmírnit tak dopad trestného činu na osobnost oběti a vynahradit jí vzniklou újmu. Za oběť se považuje fyzická osoba, které byla nebo měla být způsobena majetková či nemajetková újma trestným činem spáchaným na území České republiky. Pokud trestný čin zapříčinil smrt oběti, pokládá se oběť též její příbuzný v přímém pokolení, sourozenec, osvojenec, osvojitel, manžel, partner nebo druh. Cílem zákona je rozšířit práva těchto obětí i rozsah pomoci, která je jim poskytována. Mezi právy obětí se stanoví mimo jiné:

- a) právo na respektování osobnosti oběti a především její důstojnosti**
 - Orgány činné v trestním řízení musí k oběti přistupovat zdvořile a citlivě, musí ji podle možnosti vycházet vstříc.
- b) právo na individuální přístup k obětem** – Orgány činné v trestním řízení musí brát ohled na věk a zdravotní stav oběti včetně jejího psychického stavu.

- c) **právo na informace** – Oběť má při prvním kontaktu s policií či zdravotnickým zařízením právo na písemné informace o tom, kde může vyhledat právní, psychologickou nebo sociální pomoc, má také právo na srozumitelné poučení o tom, jaké možnosti jí poskytuje právní řád.
- d) **právo na peněžitou pomoc** – Právo oběti na peněžitou pomoc již v současné době upravuje zákon o peněžité pomoci obětem trestné činnosti, nicméně i v této oblasti přinese návrh zásadní změny – právo na odškodnění bude nově mít i oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (znásilnění, sexuální nátlak apod.), zvýší se také poskytované paušální částky. Nárok oběti na náhradu škody či nemajetkové újmy vůči pachateli bude nově přecházet na stát, a to v rozsahu poskytnuté pomoci.
- e) **ochrana oběti před tzv. sekundární viktimizací** – Oběť má právo na ochranu před další, druhotnou újmou, způsobenou v důsledku přístupu policie nebo orgánů činných v trestním řízení. Může například požádat o provedení opatření, které zabrání jejímu kontaktu s podezřelým. Otázky intimní povahy jí orgány činné v trestním řízení musí klást šetrně a pouze tehdy, pokud je to nezbytné pro objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení. Oběť má také právo na výslech osobou stejného pohlaví či právo na doprovod důvěrníka.
- f) **institut prohlášení oběti o následcích trestného činu** – oběť má možnost učinit kdykoliv v průběhu trestního řízení prohlášení o následcích, které pro ni měl trestný čin. Tímto způsobem se naplní právo oběti být slyšena, a to nejen k okolnostem, které jsou důležité k objasnění skutečností důležitých pro rozhodnutí v dané věci. Prohlášení může oběti pomoci s tím, aby se s událostí citově vyrovnala; obžalovaný si díky prohlášení bude moci uvědomit, co svým činem způsobil.⁴

2.2 Pachatel trestného činu

Odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, uloží mu zpravidla v rozsudku, aby ji poškozenému nahradil, jestliže byl nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 3 tr. ř.); nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží

⁴ Zdroj: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=317656>

obžalovanému vždy povinnost k náhradě škody, jestliže je výše škody součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obžalovaný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena.

Výrok o povinnosti obžalovaného k náhradě škody musí přesně označovat osobu oprávněného a nárok, který mu byl přisouzen. V odůvodněných případech může soud vyslovit, že závazek má být splněn ve splátkách, jejichž výši a podmínky splatnosti zároveň určí.

Výrok rozsudku o plnění v penězích může být na návrh poškozeného vyjádřen v cizí měně, neodporuje-li to okolnostem případu a

- a) Škoda byla způsobena na peněžních prostředcích v cizí měně nebo na věcech zakoupených za takové peněžní prostředky, nebo
- b) Obžalovaný nebo poškozený je cizozemcem.

Z § 228 odstavce. 1 trestního řádu vyplývá, že škodou, ohledně níž může soud v trestním řízení rozhodnout, se rozumí jen majetková škoda. Majetkovou škodou je jen škoda, kterou lze vyjádřit v penězích.

Při rozhodování o povinnosti obviněného nahradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem je soud povinen aplikovat příslušné hmotněprávní předpisy (občanského práva, pracovního práva, popř. jiné hmotněprávní předpisy), které se na projednávaný případ vztahují.⁵

⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges, Praha 2009, ISBN 978-70-87212-22-6, s.799

3. Viktimizace

Viktimizace je proces, v němž se potenciální oběť stává obětí skutečnou. Potenciální oběť rozumíme osobu, která se ještě nestala obětí tr. činu, ale u níž díky jejím vlastnostem nebo chování existuje nadprůměrné riziko, že se jí může stát.⁶

3.1 Primární viktimizace

Primární viktimizace - újma způsobená pachatelem vznikající jako přímý, bezprostřední důsledek trestného činu.

Fyzická újma (spočívá v narušení fyzické integrity, počínaje lehčími zraněními a končí těžkým ublížením na zdraví či usmrcením).

Finanční újma (poškození či ztrátě majetku, ale též ušlý zisk či náklady na uzdravení).

Emocionální újma – Emocionální rány jsou těžko objektivně postižitelné, protože se odvíjejí v prožívání oběti a souvisejí s jejím osobnostním založením nebo-li individualitou, mohou být značně ničivé a obtížně odstranitelné, mohou mít rozmanitou podobu např. nespavost, úzkostné stavy, fobie, plačtivost, snížená pracovní výkonnost apod.

3.2 Sekundární viktimizace

Sekundární viktimizace – újma vznikající v důsledku reakcí formální instancí sociální kontroly nebo neformálního sociálního okolí, např. druhotné psychické poškození oběti tím, jak na událost reaguje nejbližší okolí nebo traumatizující projednávání věci před soudem apod. Zdrojem sekundární viktimizace může být samozřejmě i nevhodné jednání policistů (necitlivý a netaktní přístup, nevhodná komunikace, nesrozumitelné vysvětlení dalšího průběhu vyšetřování).

Sekundární rány jsou výlučně psychologického rázu a dochází k nim v průběhu sekundární viktimizace.

Jde zejména o pocit nespravedlnosti, pocit nedůstojnosti, pocit izolace.

3.3 Terciální viktimizace

Jako terciální viktimizace se označuje stav, kdy jedinec není s to se přiměřeně

⁶ HEJDA, J., HEŘMAN, R. *Kriminologie*, FM, VŠE Jindřichův Hradec 2006, s. 36

vyrovnat s traumatickou zkušeností, přestože z objektivního hlediska došlo k nápravě či uzdravení a odškodnění. Psychicky se zcela zásadně mění, dochází k nalomení původní životní cesty, např. není schopen navázat na původní pracovní kariéru, mění výrazně životní styl atd. Pozadí terciální viktimizace je třeba hledat ve zvláštnostech osobního založení oběti.⁷

⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*, 2. uprav. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2009, ISBN 978-80-7380-213-4, s. 103

4. Dopad trestného činu na oběť

Dopad trestného činu na oběť problémově směřuje k primární viktimizaci a k jejím následkům na kvalitu dalšího života oběti.⁸

4.1 První reakce oběti na trestný čin

Oběť reaguje na mimořádnou událost aktivní reakcí nebo pasivním stažením. Volba reakce je ovlivněna traumatizující situací, věkem, odolností konkrétní oběti, dostupností pomoci a péče.

Aktivní obranné reakce spočívají v rychlé mobilizaci sil oběti a jsou většinou doprovázeny tělesnými projevy, jako je zvýšené svalové napětí, zrychlení fyziologických funkcí.

Pasivní obranné reakce zahrnují šok, často i prožitek ohrožení života, pocit bezmocnosti, „zamrznutí“ oběti. K tomu dochází tehdy, pokud traumatizující událost přesáhla adaptační mechanismy oběti.

4.2 Trestně-právní ochrana oběti

Dnešní pomoc oběti trestné činnosti je obecně velmi limitovaná. Informace se jí dostává jen velmi málo, sporadicky. Oběť trestné činnosti by měla mít právo na informace, na základě kterých se pak rozhodne, zda konkrétní pomoc vyhledá nebo nikoliv. Jádrem problematiky je, aby oběť trestného činu měla v České republice důstojné postavení.

Ochrana lidské cti a důstojnosti

Patří mezi atributy osobnosti, které jsou chráněny Ústavou České republiky. Občanský zákoník poskytuje tuto občanskoprávní ochranu jen proti takovým zásahům, které se týkají mravní integrity osobnosti občana tím, že snižují jeho důstojnost, čest a vážnost z hlediska jeho vztahů ke spoluobčanům a ohrožují jeho postavení a uplatnění ve společnosti.⁹

Oběť by měla být vybavena znalostmi o jejích kompetencích. Záleží také na míře judikatury, která určí výši odškodného. Vždy o tom rozhoduje soud.

Oběť je často zaskočena trestným činem natolik, že nedokáže adekvátně postu-

⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2009, ISBN 978-80-7380-213-4, s. 109

⁹ HEJDA, J. *Úvod do občanského práva*, VŠE Praha, FM, Jindřichův Hradec 2004, ISBN 80-245-0704-8, s. 132

povat ve prospěch své obhajoby. Oběť trestného činu bývá v přímém kontaktu s justicí znejistěna úzkostí a strachem. Za takové krizové situace je orientace v právech pro oběť velice náročný úkol.

Proto si myslím, že by oběť v trestním řízení měla mít možnost se nechat zastupovat, pokud v dané situaci při soudním řízení není schopna se sama orientovat, nebo ji psychicky zvládat. Nechat se zastupovat advokátem nebo zmocněncem, např. osobou z rodiny, pracovníkem z Bílého kruhu bezpečí apod., která nevystupuje v případě.

Pokud nemá oběť prokazatelně dostatečné množství finančních prostředků, má právo si vyžádat poskytnutí advokáta zdarma. Může požádat soud nebo státního zástupce o bezplatné ustanovení advokáta u České advokátní komory.

Poškozený v žádném případě nesmí být nucen k uplatňování zákonem stanovených práv a svým výslovným prohlášením se může veškerých svých procesních práv dokonce i vzdát.

Z hlediska potřeb a očekávání oběti v postavení poškozeného můžeme rozlišit několik základních skupin a práv. Jsou to:

- *právo na informace,*
- *právo na aktivní účast v trestním řízení,*
- *právo na zmocněnce,*
- *právo na náhradu škody,*
- *právo na ochranu a bezpečí.¹⁰*

Právo na informace

Informace, jak se domoci náhrady škody pramení hlavně z dostupnosti a z dobré spolupráce policie, justice a intervenčních center, která je doprovázená v součinnosti dalších institucí jako poradenských, zdravotnických, sociálních apod.

Podání trestního oznámení může oběť trestného činu učinit ústní nebo písemnou formou např. faxem, elektronickou poštou apod., a to zpravidla u místně příslušného policejního orgánu, kde došlo ke spáchání skutku, který je trestným činem. Další možnost je podání trestního oznámení u státního zastupitelství. Podání oznámení o trestném činu se vždy posuzuje zvláště podle obsahu. Pokud z něj vyplynou informace zakládající se na podezření ze spáchání trestného činu, musí se jím orgány činné v trestním řízení

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, Grada Publishing, a.s. Praha 2007, ISBN 978-80-247-2014-2, s. 156

(policejní orgán, státní zástupce, soud) zabývat. Trestní oznámení by mělo obsahovat údaje, jako kdo ho podává (jméno, příjmení, trvalá adresa oznamovatele), komu (útvary Policie ČR, státnímu zastupiteli), kdy došlo k události (doba), kde došlo k události (místo), kdo spáchal oznámený trestný čin (popis pachatele), co bylo událostí způsobeno (škoda, následky), jak došlo k události (líčení události od účastníků), čím byl trestný čin spáchán (nástroje, listinné důkazy), proč došlo k události (hlavní motiv jednání pachatele), datum a podpis oznamovatele.

Dokument, který sepisuje zpravidla policie s obětí trestného činu, se nazývá protokol o trestním oznámení. Obdrží jednu kopii, pokud si ji oběť trestného činu vyžádá. Policejní orgán je povinen přijímat oznámení o spáchání trestného činu, a do 30 dnů po oznámení oběť musí vyrozumět o tom, zda-li bylo trestní stíhání zahájeno. To vše za předpokladu, že oběť dala souhlas s trestním stíháním a v podání o oznámení si vyžádala informace v souladu s ustanovením § 158 odst. 2 trestního řádu o výsledku šetření v této záležitosti.

Oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, je povinen přijímat státní zástupce a policejní orgán. Přitom je povinen oznamovatele poučit o odpovědnosti za vědomě nepravdivé údaje, a pokud o to oznamovatel požádá, do jednoho měsíce od oznámení jej vyrozumět o učiněných opatřeních.¹¹

Nahlížení do trestního spisu § 65 tr. ř. může oběť uplatnit na základě žádosti o umožnění nahlédnout do spisového materiálu, a to buď u policejního orgánu v přípravném řízení, nebo u soudu v kanceláři po nařízení hlavního líčení. Poškozený má v průběhu trestního řízení možnost zhotovit si výpisky či poznámky a na své náklady si pořídit kopie jeho částí nebo celého spisu.

Na doručování rozhodnutí, proti kterým má oběť právo podat opravný prostředek (stížnost, odvolání) § 64 odst. 1 písm. b) tr. ř. nemusí toto právo výslovně uplatňovat. Orgány činné v trestním řízení mají povinnost doručit tato rozhodnutí vždy. Adresa, kterou uvede oběť pro účely doručování, nemusí být shodná s jeho trvalým bydlištěm. Jedná se o jakoukoliv adresu, na které přebírá oběť poštu.

Účastnit se hlavního líčení (§ 43 odst. 1 tr. ř.) není třeba také uplatňovat. Protože účast oběti jako svědka je u hlavního líčení i povinností. Oběť ve většině případů vystupuje jako svědek. V zájmu ochrany svědka lze soud požádat o možnost vypovídat v nepřítomnosti obžalovaného.

11 JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges Praha 2009, ISBN 978-80-87212-22-6, s. 702

Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda (poškozený), má právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů (§ 65 tr. ř.), zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání a před skončením řízení se k věci vyjádřit.

Právo na aktivní účast v trestním řízení

Nedat souhlas s trestním stíháním, vzít právo zpět tzv. dispoziční právo (§163 odst. 1 tr. ř.) může oběť uplatnit, jestliže neposkytne souhlas do protokolu, jenom až bude poškozená osoba vyzvána policejním orgánem při jeho sepisování. Taktéž udělený souhlas může oběť vzít zpět ústně do protokolu či svým písemným podáním. Toto lze tak učinit nejpozději do okamžiku, kdy se soud odebere k poradě o rozsudku. Pokud byl souhlas oběti již jednou výslovně odepřen, nelze žádat, aby byl pachatel za trestný čin stíhán.

Souhlas poškozeného k trestnímu stíhání je však zapotřebí, jestliže pachatel a oběť, jsou osobami blízkými, tzn. rodinnými příslušníky a pokud se jedná o zákonem stanovený trestný čin. Mezi trestné činy, u nichž je souhlas zapotřebí, patří například ublížení na zdraví (§ 146 tr. z.), omezování osobní svobody (§ 171 odst. 1, 2 tr. z.), vydírání (§ 175 odst. 1 tr. z.), porušování domovní svobody (§ 178 tr. z.), nebezpečné vyhrožování (§ 353 tr. z.), krádeže (§ 205 tr. z.), zpronevěry (§ 206 tr. z.), podvod (§ 209 tr. z.) a další trestné činy. Zvláště je zapotřebí souhlasu oběti k trestnímu stíhání u trestného činu znásilnění (§ 185 tr. z.), jestliže oběť je nebo byla v době spáchání tohoto skutku ve vztahu k pachateli druhem, partnerem či manželem.

Souhlas k trestnímu stíhání oběť nemůže dát, pokud ji byla trestným činem způsobena smrt či není schopna dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, nebo je-li poškozená osoba mladší 15 let. Pokud oběť na základě výhrůzek, nátlaku ve vztahu k pachateli neposkytne souhlas a ani na výzvu policie se nevyjádří maximálně do 30 dnů písemně nebo ústně do protokolu, nelze tak souhlas již učinit.

Činit návrhy na doplnění dokazování (§ 43 odst. 1 tr. ř.) může oběť uplatnit toto právo u všech orgánů činných v trestním řízení v písemném nebo ústním provedení do protokolu, popř. následně při výpovědi. Zpravidla má větší váhu, pokud návrh obsahuje nejen seznam důkazů, ale též skutečnosti, které mají být těmito důkazy prokázány. Je vhodné mít důkaz, například kopii oznámení obsahující návrhy, potvrzení o převzetí podání. Pokud se rozhodne orgán činný v trestním řízení navržený důkaz neprovést, musí svůj postup odůvodnit.

Žádat o odstranění závad (průtahů) v činnosti policejního orgánu nebo státního zástupce (§ 157a tr. ř.) může oběť uplatnit v přípravném řízení v žádosti směřující proti činnosti policie a to u státního zástupce, který vykonává v dané věci dozor. Směřuje-li stížnost oběti proti postupu státního zástupce, adresována je nejbližšímu vyššímu státnímu zastupitelství. Poněvadž se jedná o možnost upozornit na nesprávný postup orgánu činného v trestním řízení a žádost o nápravu, měla by obsahovat konkrétní nedostatky nebo nesprávný postup orgánu činného trestného řízení.

Podat stížnost proti usnesení (§ 142 tr. ř.) může oběť podat písemně nebo ústně do protokolu u orgánu, proti jehož rozhodnutí směřuje.

Odvolání proti rozsudku (§ 246 odst. 1 písm. d tr. ř.) může poškozený učinit pouze proti části rozsudku a to u soudu, který rozsudek vydal. Toto právo lze uplatnit písemným podáním u soudu nejpozději do 8 dnů od doručení písemného vyhotovení rozsudku. Mělo by obsahovat důvody, pro které poškozená osoba nesouhlasí s výrokem rozsudku.

Před skončením řízení se před soudem k věci (§ 216 odst. 2 tr. ř.) může poškozený vyjádřit vždy, a to po závěrečné řeči státního zástupce. Účelem tohoto práva je u hlavního líčení dát oběti prostor, aby vyjádřila své pocity. Sdělit pachateli i soudu, jaký byl dopad trestného činu na její život.¹²

Právo na zmocněnce

Fyzické a právnické osoby nemusí vždy jednat osobně (resp. prostřednictvím svých orgánů), ale mohou se dát zastoupit. Účelem zastoupení je umožnit, aby někdo dělal právní úkony místo někoho jiného, kdo buď není způsobilý činit právní úkony, nebo i když má způsobilost k právním úkonům, nechce je činit sám.

Zvolit si zástupce nebo zmocněnce může oběť uplatnit u všech orgánů činných v trestním řízení kdykoliv v průběhu řízení doručením plné moci.

Požádat o doprovod nebo asistenci u výslechu může oběť požádat kohokoliv, v koho má důvěru a jeho přítomnost by oběť při výslechu vnímala jako podporu. Měla by to být osoba například z rodiny, přátel, z některých nestátních organizací. Přítomnost těchto osob při výslechu či jiném úkonu může být orgánem činným v trestním řízení vyloučena, pokud by mohla narušit průběh daného úkonu.

Právo na náhradu škody

Na základě ústního nebo písemného vyjádření do protokolu může oběť trestného

¹² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges Praha 2009, ISBN 978-80-87212-22-6, s. 547 – 575

činu podat svůj požadavek na náhradu způsobené škody a doporučit, aby soud uložil obžalovanému povinnost škodu nahradit. Uplatnit právo na náhradu škody (§ 43 odst. 3 tr. řádu) může oběť trestného činu již v přípravném řízení u policie. V některých případech (ve zkrácených řízeních) se může stát, že soud rozhodne bez nařízení hlavního líčení. Nejpozději lze uplatnit právo na odškodnění u hlavního líčení před zahájením dokazování. Zpravidla tento požadavek oběti na náhradu způsobené škody mohou uplatnit ihned po zahájení jednání a přečtení obžaloby. Náhradu škody je nutné vyčíslit v penězích a musí poškozená osoba uvést kolik a na základě čeho je požadován nárok na náhradu škody.

Avšak tento nárok nelze uskutečnit, jestliže se již oběť tohoto nároku domáhala u civilního soudu. Pokud soud o nároku náhrady škody nerozhodne, pak poškozená osoba žaluje pachatele v občanském soudním řízení.

Nárok na náhradu škody může zahrnovat škody na zdraví, škodu způsobenou pozůstalým usmrcením blízké osoby, škody na majetku, dále v rámci trestního řízení, jaké jsou vynaložené náklady na uplatnění nároku oběti trestného činu proti pachateli.

Škoda na zdraví

Za bolest způsobenou škodou na zdraví, jejím léčením nebo odstraňování jejích následků může oběť trestného činu získat odškodnění v jednorázové peněžité částce a to za předpokladu, že odškodnění způsobené trestnou činností nebylo plně uhrazeno pachatelem.

Způsob vyčíslení škody na zdraví se provádí podle sazeb bodového ohodnocení v lékařském posudku. Posudek vypracovává ošetřující lékař. Pokud posudek není zpracován v době uplatnění nároku, lze finanční částku vyjádřit předběžně a posudek doložit v průběhu dalšího řízení. Jestliže posudek není zpracován do doby, nejdéle do rozhodnutí soudu, pak nárok proti pachateli se zamítá a musí se uplatnit v rámci civilního soudu podané žalobou oběti. Zpravidla se posudek zpracovává lékařem až po jednom roce poté, kdy došlo k újmě na zdraví. Jestliže došlo u oběti k výraznému zhoršení zdravotního stavu, posudek lze nahradit novým. Avšak nebyl-li nový posudek vypracován do doby rozhodnutí soudu, pak nárok na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem se předloží v rámci občanské žaloby poškozené osoby. Velice důležité jsou vynaložené náklady v souvislosti s léčením (účty za zdravotní pomůcky, doplatek na lázeňskou péči apod.). V případě, že oběť v důsledku trestného činu dosahuje velmi nízkého příjmu,

než před spácháním tohoto skutku, má taktéž nárok na náhradu ztráty v důsledku újmy na zdraví.

Škoda způsobená pozůstalým usmrcením blízké osoby

Pokud oběť na následky trestného činu zemře, mohou peněžitou pomoc dostat pozůstalé osoby, které byly na zemřelou oběť odkázány výživou. Jedná se o částku stanovenou pevně zákonem 240 000,- Kč. Každý pozůstalý manžel, dítě, rodič, druh, osoba žijící ve společné domácnosti s usmrcením v době trestného činu má finanční nárok.

Škoda na majetku

Vzniklá hmotná škoda v důsledku trestného činu si musí oběť náhradu vždy vyčíslit na základě faktur, účtenek, které by měly obsahovat potvrzení od prodejce o ceně nového zboží. Použité věci by mělo být do výše škody promítnuto oproti původní ceně opotřebení. Náhrada odcizených nebo zničených věcí je třeba, co nejpřesněji vyjádřit v penězích. Výši škody lze vyčíslit vypracováním odborného znaleckého posudku.

Vynaložení nákladů na uplatnění nároku proti pachateli

Pokud poškozený vynaložil v rámci trestního řízení náklady na uplatnění svého nároku proti pachateli (§ 154 tr. ř.) může uplatňovat také nárok na úhradu těchto nákladů. Jedná se zejména o náklady vynaložené na uplatnění nároku s přibráním zmocněnce. Náklady za fakturu zmocněnce mohou být přiznány, pokud oběť alespoň úspěje částečně se svým nárokem na náhradu škody proti pachateli v trestním řízení. Závisí na uvážení soudu podle konkrétních okolností případu, zdali oběti přizná nárok na náklady v souvislosti s účastí na trestním řízení proti pachateli. Vyčíslení výše škody spojené s účastí u soudu jako ušlá mzda či náklady na dopravu.

Požadovat zajištění nároku pojištěnce na náhradu škody (§ 47 a násl. tr. ř.) lze toto právo uplatnit v písemné žádosti nebo ústním podání do protokolu. Žádost by měla obsahovat označení movitých i nemovitých věcí, které navrhuje poškozený zajistit, je-li mu známo, že pachatel má takové věci mimo místo svého bydliště.

Toto právo lze uplatnit v přípravném řízení (může z vlastní iniciativy státní zástupce i bez návrhu poškozeného) nebo po nařízení hlavního líčení (soud). Účelem je zajištění nároku poškozeného v případě, že bude uspokojení tohoto nároku mařeno. Zajištění nároku lze provést na majetku obviněného až do výše škody. Zajistit lze pouze nárok v trestním řízení. Poškozený je vždy vyrozuměn v případě zjištění jeho nároku.¹³

¹³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges Praha 2009, ISBN 978-80-87212-22-6, s. 682 – 782

Požádat o peněžitou pomoc státu obětem trestné činnosti (zák. č. 209/1997 Sb.) může oběť uplatnit prostřednictvím písemné žádosti u Odboru odškodňování Ministerstva vnitra (Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2). Žádost musí splňovat kritéria takové, že trestný čin se musí oznámit na Policii ČR, připojit se v trestním řízení s nárokem na náhradu škody ve vztahu k pachateli, od ošetřujícího lékaře si vyžádat posudek včetně bodového hodnocení za bolest hodnoty aspoň 100 bodů. Pokud došlo v důsledku trestného činu ke smrti, je za poškozeného považována osoba, které zemřelý poskytoval výživu.

Poškozený je také povinen vrátit poskytnutou peněžitou pomoc, jestliže dojde do pěti let od poskytnutí peněžité pomoci k náhradě škody od pachatele, od pojišťovny atd. a to ve výši, v jaké je škoda uhrazena. Je možné plnění od pojišťoven z různých druhů pojištění uzavřených obětí a to úrazové, životní, zdravotní, pojištění majetku a odpovědnosti např. domácnosti, motorového vozidla, proti krádeži, loupeži apod..

Peněžitá pomoc nebude poskytnuta, pokud celková výše bodového ohodnocení za bolest podle závěru posudku nedosáhne hodnoty nejméně 100 bodů, poškozený neposkytne orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost (např. neposkytne výpověď), poškozený nedá souhlas s trestním stíháním pachatele, poškozený požádá po uplynutí jednoho roku ode dne, kdy se dověděl o škodě způsobené pachatelem trestného činu.

Právo na ochranu

Právo na ochranu si může oběť vyžádat vyrozuměním u orgánů činných v trestním řízení. Jejich povinností je informovat oběť trestného činu o tom, že byl pachatel propuštěn z vazby či z vazby utekl, dále o tom, že byl odsouzený propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody popř. z něj uprchl (§44a tr. ř.). Toto vznesené právo oběť může uplatnit v přípravném řízení u vyšetřovatele nebo státního zástupce, po nařízení hlavního líčení u příslušného soudu, který ve věci jedná a po odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody u soudu, který rozhodl v prvním stupni.

Utajení identity oběti (§55 odst. 2 tr. ř.) formou ústní žádosti vznesené před zahájením protokolace výpovědi oběti respektive svědka lze právo uplatnit u policejního orgánu. Podstatou tohoto práva je vedení osobních údajů svědka odděleně od spisu, do kterého má jinak právo obviněný a jeho obhájce nahlížet. U hlavního líčení navazují také opatření s cílem utajení identity oběti například výsledk za využití elektronické modulace hlasu. Pokud se oběť domáhá utajení své identity, avšak policejní orgán žá-

dosti nevyhoví, je povinností policie předložit žádost k rozhodnutí státnímu zástupci (§ 101a tr. ř.).

4.3 Postup policie při šetření trestného činu

Při prvním kontaktu s obětí trestného činu má policista za úkol oběť zklidnit, poskytnout jí první pomoc v případě ohrožení jejího zdraví a života. Následně musí zajistit místo činu tak, aby nedošlo k znehodnocení stop vedoucích k odhalení pachatele a dalších důkazních prostředků.

Komunikace s obětí trestného činu musí být klidná, empatická, vedená snahou oběti pomoci, zklidnit ji a dále ji netraumatizovat a nepoškozovat. Často je nutné pro další průběh vyšetřování získat od oběti informace o průběhu tr. činu bezprostředně po spáchání trestného činu. Přístup k oběti musí být citlivý, humánní, nesmí docházet k sekundární viktimizaci oběti. Po zhodnocení tělesného stavu oběti musí policista taktně zjistit následky trestného činu na oběť a nabídnout další péči, např. zajištění psychologické pomoci nebo lékařské péče. Zvláště důležité je to u obětí sexuálního násilí. Při psychických obtížích lze doporučit krizové centrum nebo nemocniční oddělení psychiatrie. Konečné posouzení zdravotního stavu a doporučený postup následné péče zajistí lékař.

4.4 Důsledky policejní práce ve vztahu k oběti trestného činu

Kompetentní a empatický policista může ve značné míře přispět k uklidnění oběti. Úlohou policisty je oběť zklidnit, ale také zajistit prvotní úkony nutné k zjištění toho, co se vlastně stalo a zajistit místo trestného činu tak, aby nebyly znehodnoceny stopy, následné vyhlášení pátrání po pachateli aj.

4.5 Posttraumatická stresová porucha

Opožděnou reakcí na traumatickou událost může být posttraumatická stresová porucha projevující se několik měsíců nebo roků po události. Označuje soubor příznaků postihujících oběti trestného činu a to svědky, blízké oběti, účastníky nehod a traumatizujících událostí nebo profesionály jako policisty, záchranáře, hasiče apod. Projevuje se změnami na fyzické, psychické i sociální rovině. Typické jsou epizody znovuprožívání traumatu v podobě neodbytných živých vzpomínek, snů nebo nočních můr, při

kterých se vynořují dosud živé pocity ochromení, odtážení se od ostatních lidí, vyhýbání se činnostem a situacím připomínajícím trauma. Dochází k obtížím s usínáním, s udržením pozornosti, snahám vyhnout se myšlenkám, pocitům nebo rozhovorům spojeným s traumatem, k neschopnosti pociťovat a sdílet lásku, k pocitu omezených možností do budoucna např. ztrátě zájmu o kariéru, manželství, děti nebo ztrátě normální chuti do života.

Posttraumatická stresová porucha souvisí s uzavřením kruhu potíží. Na jeho udržování se podílejí úzkostné či děsivé vzpomínky, myšlenky připomínající traumatickou událost. Úzkostné emoce provázejí tělesné napětí projevující se jako bolesti či tělesné obtíže (bolesti kosterního svalstva, bolesti hlavy, stažení bránice, potíže s dechem, bolesti hrudníku), únava, slabost, poruchy spánku, neschopnost odpočinout si od napětí. Změny chování ve smyslu rezignace, pasivity. Typická je také neschopnost danou situaci řešit, plánovat život v delší perspektivě. Oběť selhává v pracovní oblasti, dochází k narušení v osobních vztazích. Pocity ztráty smyslu, ztráty radosti ze života, chronické únava má u oběti někdy tendenci k únikovým řešením narkotizací, alkoholem či farmaky, nebo sklon radikálně změnit či ukončit život. Vývoj problému může probíhat i pozvolna, skrytě, aniž by okolí bylo schopno si jeho závažnost dostatečně uvědomit. Pro vlastní vypořádání s následky traumatu má u oběti velký vliv právě profesionální zacházení ze strany policistů a odborná pomoc (psychologická, psychiatrická a poradenská).

5. Systém pomoci obětem

Možnost vyjádřit své pocity a myšlenky o traumatizujícím prožitku je velmi významná. Možnost vypovídat se je pro oběti trestného činu velmi důležité. Umožní jim vyrovnat se s následky trestného činu, smířit se se ztrátou blízkého člověka. Někdo má potřebu znovu a znovu mluvit o prožitcích a událostech, protože zjišťuje, že každým rozhovorem se trochu zmenšuje tíha strachu, smutku i osamělosti. Na chvíli se mu tak uleví. Je dobré vědět komu se svěřit. Nejlépe je vyhledat specializované odborníky nebo vyhledat podobně postižené osoby. Osoby, které prožily podobnou situaci. Společným sdílením prožitků se může dostat pomoci a podpory, kterou může zároveň oběť předávat někomu jinému. Různorodost projevů prožitků oběti někdy není projevem bezcitnosti nebo lhostejnosti. Tato metoda procesu je velmi individuální s ohledem na okolnosti oběti z hlediska projevů, pocitů a jejich intenzity. Z časového hlediska u oběti trestného činu ani u pozůstalých po obětech nelze jednoznačně stanovit žádný limit.

5.1 Zásady komunikace s obětí trestného činu

Při dobré komunikaci s obětí trestného činu lze vytvořit optimální situaci zvláště pro získání maxima informací pro důkazní účely, motivaci oběti k řešení její situace a pro spolupráci při dalších krocích. Její odpovědi poskytnou přesnější představu o skutečnosti. Cílem jednání s obětí je také poskytnout oběti informace, vyjádření důvěry, obnovení jejího pocitu bezpečí. Pro zasahující osoby je velice důležitá schopnost vcítit se do druhého jedince. Neplatí to pouze pro policisty.

Při práci s obětí trestného činu je nutné se zaměřit na tyto důležité aspekty:

Informace

Poskytnout potřebné komplexní informace o průběhu trestního řízení, možnostech a právech, informace, jak se domoci náhrady škody, kam se může poškozený obrátit o pomoc, směřuje k urovnání následků trestného činu. Důležité je, aby si oběť vedla záznam o výdajích, problémech.

Vyjadřování důvěry

Oběť citlivě vnímá, jak k ní druzí přistupují, vnímá ústní projev i řeč těla druhé osoby. Hluboce otřesena nad nenadálou událostí se často setkává i s pocitem, že jí není důvěřováno. Většinou se s tím setkává oběť při výslechu před vyšetřovatelem a soudem.

Obnova pocitu bezpečí

Oběť má strach, bojí se vstoupit mezi lidi. Zvláště u násilných trestných činů se stává, že například znásilněná žena není schopna ani v doprovodu policistky vyjít na ulici.

Empatie

Schopnost vcítit se do pocitů oběti, zvolit optimální styl jednání, které pomůže navázat s obětí kontakt. Po prožité události musíme respektovat oběť, i když se nám zdá, že v daném momentu je její chování nesmyslné a nepatřičné.

5.2. Možnosti kompenzace oběti trestných činů

Oběť musí mít při vyřizování tohoto nároku pravomocný rozsudek o odsouzení pachatele. Pak může obdržet paušální částku 25 000,- Kč. Pokud je pravomocným rozsudkem rozhodnuto o odškodnění ve vyšší částce, pak obdrží oběť částku určenou soudem. Jedná se o náklady spojené s léčením, se ztrátou výdělku. Někdy se stane, že za určitých okolností může být peněžité pomoc poskytnuta opakovaně až do výše 150 000,- Kč a to z důvodu ztížení společenského uplatnění oběti nebo z jejích trvalých následků na zdraví. Pokud oběť tedy utrpěla vážnější škodu na zdraví, musí požádat obvodního lékaře o stanovení tzv. bolestného (jeden bod je roven za 120,- Kč). Nepodaří-li se dosáhnout náhrady škody od viníka nebo např. pojišťovny, může poškozený požádat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se o škodě dověděl, a to u Ministerstva spravedlnosti České republiky. Pokud přišlo ke smrti více pozůstalých, poskytnuta finanční pomoc činí do výše 450 000 Kč.

Poškozený je povinen vrátit poskytnutou peněžitou pomoc pouze v případě, že dojde do pěti let od poskytnutí peněžité pomoci k náhradě škody z jiných zdrojů (např. od pachatele, pojišťovny atd.), a to v takové výši, v jaké je škoda uhrazena.

Požadovanou výši náhrady škody je třeba co nejpřesněji vyjádřit v penězích. Pokud by si poškozený nebyl výši škody jistý, je nutno požádat o vypracování odborného znaleckého posudku. V případě, že soud rozhodne o náhradě škody, doručí poškozenému trestní příkaz nebo rozsudek. Pokud škoda nebude dostatečně doložena a soud by poškozeného odkázal na občanskoprávní řízení, je pak na rozhodnutí poškozeného, zda podá žalobu a předloží dostatek důkazů, aby mu mohl náhradu škody přiznat. Jestliže poškozenému odsouzený, kterému byla rozhodnutím soudu stanovena povinnost

uhradit škodu způsobenou trestným činem, nebude ochoten nahradit ani ve splátkách, může poškozený navrhnout exekuci jeho majetku. Poškozený se může obrátit na exekuční oddělení soudu v místě bydliště odsouzeného nebo na kteréhokoliv soukromého exekutora. K rychlejší náhradě škody pomůže, když poškozený uvede, co nejvíce informací o odsouzeném, zejména jeho majetkových poměrů. Některé z nich může zjistit nahlédnutím do trestního spisu.

Trestný čin může mít kromě těchto škod také následky na psychiku oběti a vztahy s dalšími lidmi. V takovém případě je dobré obrátit se na příslušné odborníky – psychologa, psychiatra, psychoterapeuta apod.

6. Výzkumné cíle, prostředky a organizace výzkumu.

K naplnění cíle této práce byl proveden výzkum ve Vazební věznici České Budějovice.

Cíl výzkumu

Cílem bylo zjistit názor odsouzených osob ve Vazební věznici České Budějovice se zaměřením na to, do jaké míry je pachatel schopen vnímat dopad svého činu na psychiku oběti. Zda jsou pachatelé trestných činů ochotni připustit to, že oběť byla poškozena.

Zjistit, zda pachatelé trestného činu projevují zájem o spoluúčast na odstranění následků spáchaného trestného činu na oběť a jakou formu spolupráce jsou ochotni akceptovat.

Stanovené výzkumné otázky:

- 1) Do jaké míry je pachatel trestného činu schopen vnímat dopad svého činu na psychiku oběti.
- 2) Projevují pachatelé trestného činu zájem o spoluúčast na odstranění následků spáchaného trestného činu na oběť? Jakou spoluúčast jsou schopni akceptovat?

Metodika výzkumu

– vzor dotazníku je umístěn v příloze

Pro toto šetření byla použita technika kvantitativního sběru dat pomocí anonymního dotazníku. Dotazník pro odsouzené pachatele trestného činu byl zaměřen na problematiku oběti a pachatele trestného činu. Dotazník obsahoval 28 otázek. Jednalo se o otázky uzavřené, polootevřené a otevřené.

Respondenti byli individuálním řízeným rozhovorem motivováni ke spolupráci a k vyplnění dotazníku. Každý z nich měl možnost pohovořit si nad vyplněným dotazníkem. Jednalo se o řízený a ventilační rozhovor. Této možnosti využilo 18 respondentů.

Organizace výzkumu

Respondenty jsem vybrala mezi osobami vykonávajícími výkon trestu odnětí svobody ve Vazební věznici v Českých Budějovicích. Jedná se o věznici pro odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody v typu věznice s dozorem. Respondenty jsem volila nahodile, bez jakýchkoliv identifikačních údajů a výzkum byl anonymní.

Jedním z důležitých činitelů pro zapojení respondentů bylo i to, zda jsou ochotni se výzkumu zúčastnit. Odsouzení byli motivováni individuálním pohovorem před zpracováním dotazníku.

Nízký počet žen ve výzkumu byl dán tím, že Vazební věznice v Českých Budějovicích je určena pro výkon trestu odnětí svobody mužů a ženy jsou zde umístovány pouze krátce před zařazením do výkonu trestu odnětí svobody v ženských věznicích.

6.1 Výsledky provedeného výzkumu

Výzkum byl realizován mezi náhodně vybranými odsouzenými vykonávajícími výkon trestu odnětí svobody ve Vazební věznici v Českých Budějovicích.

Skupina zkoumaných žen byla umístěna ve vazební věznici přechodně – před odjezdem do kmenové věznice, kde budou vykonávat další trest odnětí svobody.

Ve Vazební věznici České Budějovice jsou umístováni jako kmenoví odsouzení muži, kteří jsou zde zařazováni do zaměstnání a jsou finančně odměňováni. To se může odrazit i do jejich možnosti hradit své finanční závazky a ochoty spolupodílet se na náhradě škody způsobené obětí trestného činu.

V rámci získání relevantních dat z dotazníku zaměřeného na „Právo oběti na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem“ bylo odsouzeným rozdáno 40 dotazníků (100 %), návratnost vyplněných dotazníků byla 20 dotazníků (50 %).

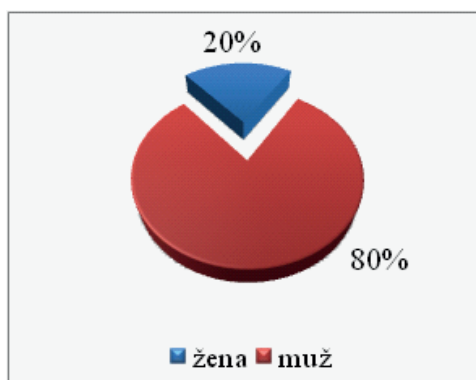
Data získaná od respondentů z dotazníku byla zpracována a jsou graficky znázorněna ve výsledcích výzkumu.

Tab. 1: Rozložení respondentů dle pohlaví

Rozložení respondentů dle pohlaví	Počet
žena	4
muž	16

Zdroj: vlastní

Graf 1: Rozložení respondentů pohlaví

Zdroj: vlastní

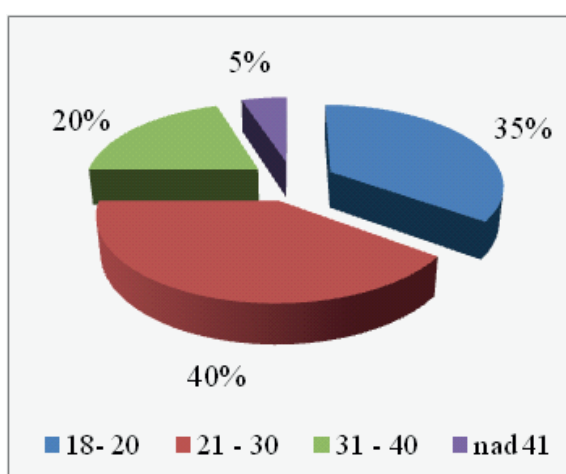
Z vyplněných 20 dotazníků byly ženy zastoupeny počtem 4 (20 %) a muži počtem 16 (80 %). Všechny tyto osoby nezávisle na pohlaví projevily zájem o oběť a náhradu způsobené škody.

Tab. 2: Rozložení respondentů dle věku

Rozložení respondentů dle věku	Počet
18 – 20 let	7
21 – 30 let	8
31 – 40 let	4
nad 41 let	1

Zdroj: vlastní

Graf 2: Rozložení respondentů dle věku na věku

Zdroj: vlastní

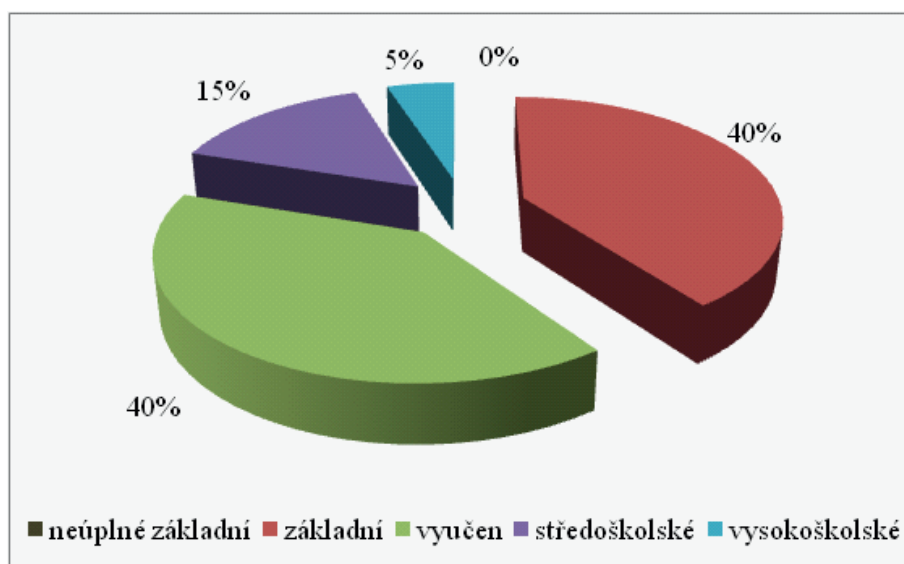
Z celkového počtu 20 dotazovaných respondentů je 7 (35 %) ve věku 18 – 20 let, 8 (40 %) ve věku 21 – 30 let, 4 (20 %) ve věku 31 – 40 let, 1 (5 %) ve věku nad 41 let. Všechny tyto osoby nezávisle na věku projevily zájem o oběť a náhradu způsobené škody.

Tab. 3: Rozložení respondentů dle vzdělání

Rozložení respondentů dle vzdělání	Počet
neúplné základní	0
základní	8
vyučen	8
středoškolské	3
vysokoškolské	1

Zdroj: vlastní

Graf 3: Rozložení respondentů dle vzdělání

Zdroj: vlastní

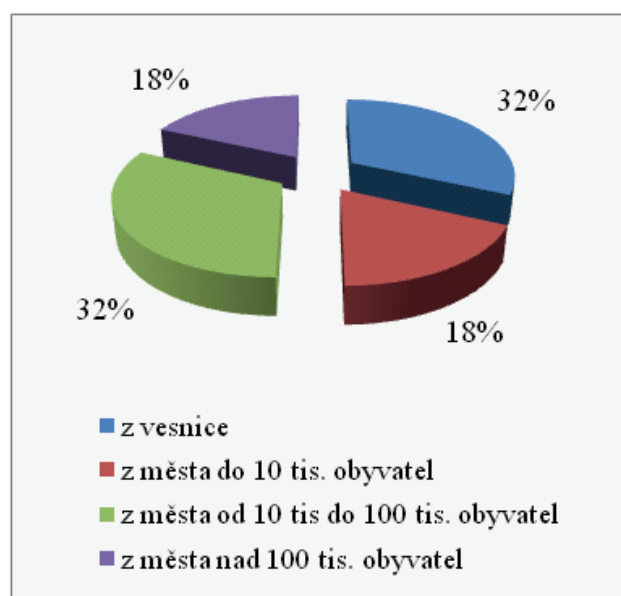
Z vyplněných 20 dotazníků uvedlo: 0 respondentů (0 %) neúplné základní, 8 respondentů (40 %) základní, 8 respondentů (40 %) je vyučených, 3 respondenti (15 %) dosáhli středoškolské vzdělání, 1 respondent (5 %) vysokoškolské vzdělání.

Tab. 4: Rozložení respondentů dle místa bydliště

Rozložení respondentů dle místa bydliště	Počet
z vesnice	7
z města do 10 tis. obyvatel	4
z města od 10 tis do 100 tis. obyvatel	7
z města nad 100 tis. obyvatel	4

Zdroj: vlastní

Graf 4: Rozložení respondentů dle místa bydliště

Zdroj: vlastní

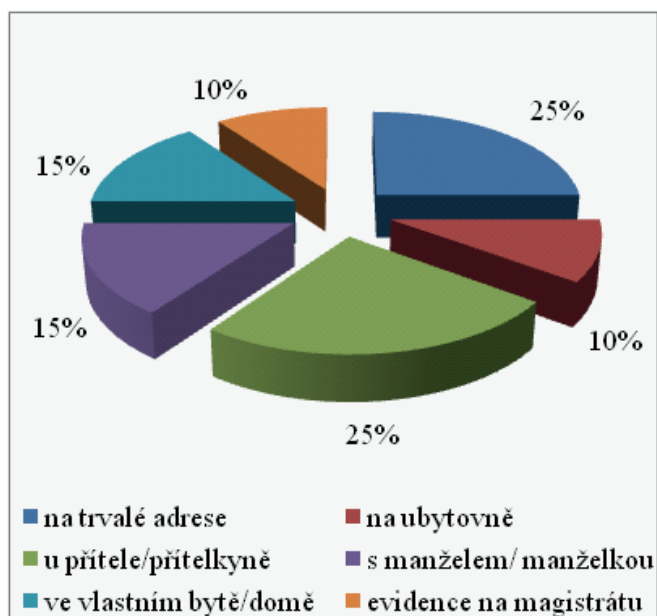
Z celkového počtu 20 dotázaných respondentů je 7 osob (32 %) z vesnice, 4 (18 %) z města do 10 tis. obyvatel, 7 (32 %) z města od 10 tis do 100 tis. obyvatel, 4 (18 %) z města nad 100 tis. obyvatel.

Tab. 5: Rozložení respondentů dle posledního pobytu

Rozložení respondentů dle posledního pobytu	Počet
na trvalé adrese	5
na ubytovně	2
u přítele/přítelkyně	5
s manželem/ manželkou	3
ve vlastním bytě/domě	3
evidence na magistrátu	2

Zdroj: vlastní

Graf 5: Rozložení respondentů dle posledního pobytu

Zdroj: vlastní

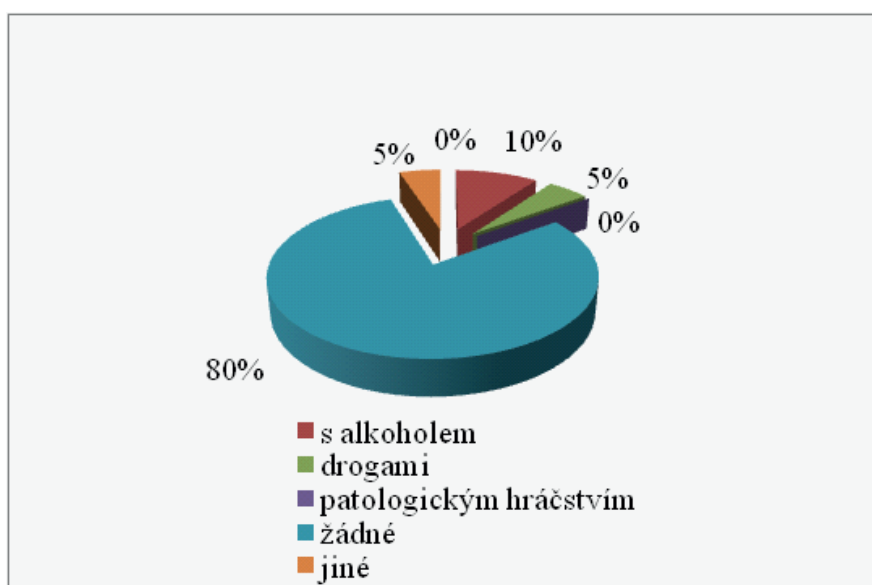
Z 24 dotázaných respondentů dle posledního pobytu uvedlo 5 (25 %) respondentů pobyt na trvalé adrese, 2 (10 %) na ubytovně, 5 (25 %) u přítele/přítelkyně, 3 (15 %) s manželem/manželkou, 3 (15 %) ve vlastním bytě/domě, 2 (10 %) evidence na magistrátu.

Tab. 6 Rozložení respondentů dle problémů rodičů

Rozložení respondentů dle problémů rodičů	Počet
s alkoholem	2
drogami	1
patologickým hráčstvím	0
žádné	16
jiné	1

Zdroj: vlastní

Graf 6: Rozložení respondentů dle problémů rodičů

Zdroj: vlastní

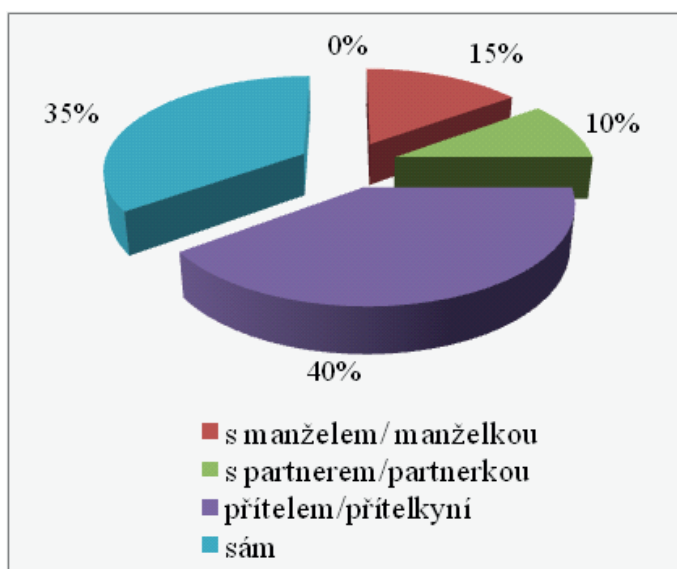
Z vyplněných 20 dotazníků respondentů problémy rodičů byly zastoupeny počtem 2 (10 %) s alkoholem, 1 (5 %) s drogami, žádný (0 %) s patologickým hráčstvím, 16 (80 %) nemělo žádné problémy, 1 (5%) mělo jiné problémy.

Tab. 7: Rozložení respondentů dle partnerského vztahu

Rozložení respondentů dle partnerského vztahu	Počet
s manželem/ manželkou	3
s partnerem/partnerkou	2
přítelem/přítelkyní	8
sám	7

Zdroj: vlastní

Graf 7: Rozložení respondentů dle partnerského vztahu

Zdroj: vlastní

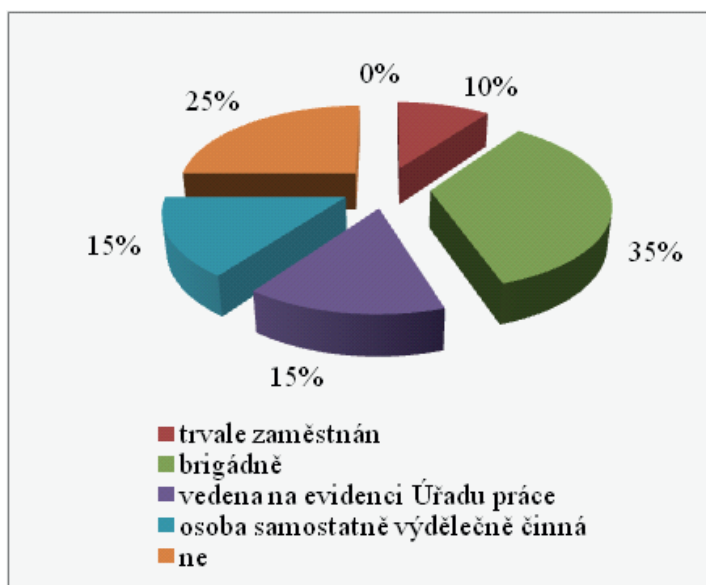
Z celkového počtu 20 dotázaných respondentů dle partnerského vztahu uvedlo 3 (15 %) svazek s manželem/manželkou, 2 (10 %) s partnerem/partnerkou, 8 (40 %) s přítelem/přítelkyní, 7 (35 %) sám.

Tab. 8: Rozložení respondentů dle zaměstnanosti

Rozložení zájmů respondentů dle zaměstnanosti	Počet
trvale zaměstnán	2
brigádně	7
vedena na evidenci Úřadu práce	3
osoba samostatně výdělečně činná	3
ne	5

Zdroj: vlastní

Graf 8: Rozložení respondentů dle zaměstnanosti

Zdroj: vlastní

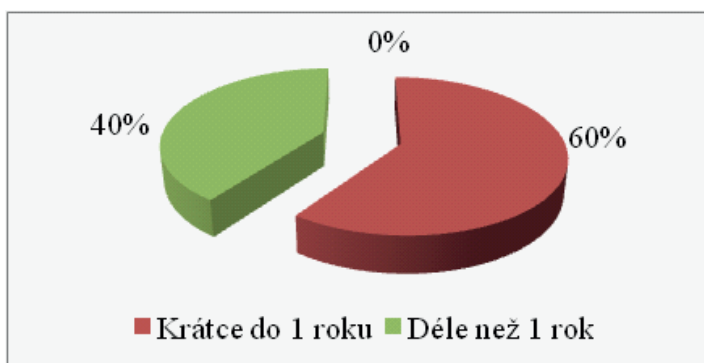
Z vyplněných 20 dotazníků respondentů dle zaměstnanosti byli zastoupeni respondenti počtem 2 (10 %) trvale zaměstnán, 7 (35 %) brigádně, 3 (15 %) osoba vedena na evidenci Úřadu práce, 3 (15 %) osoba samostatně výdělečně činná, 5 (25%) nemá problémy.

Tab. 9: Rozložení respondentů dle nezaměstnanosti

Rozložení respondentů dle nezaměstnanosti	Počet
krátce do 1 roku	12
déle než 1 rok	8

Zdroj: vlastní

Graf 9: Rozložení respondentů dle nezaměstnanosti

Zdroj: vlastní

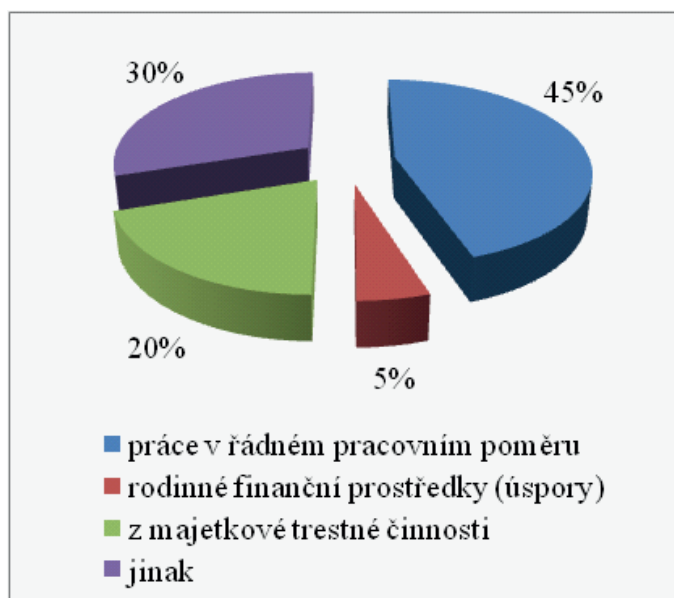
Z 24 dotázaných respondentů uvedlo nezaměstnanost 12 (60 %) krátce do 1 roku, 8 (40 %) déle než 1 rok.

Tab. 10: Rozložení respondentů dle obstarávání finančních prostředků k živobytí

Rozložení respondentů dle obstarávání finančních prostředků k živobytí	Počet
práce v řádném pracovním poměru	9
rodinné finanční prostředky (úspory)	1
z majetkové trestné činnosti	4
jinak	6

Zdroj: vlastní

Graf 10: Rozložení respondentů dle obstarávání finančních prostředků k živobytí

Zdroj: vlastní

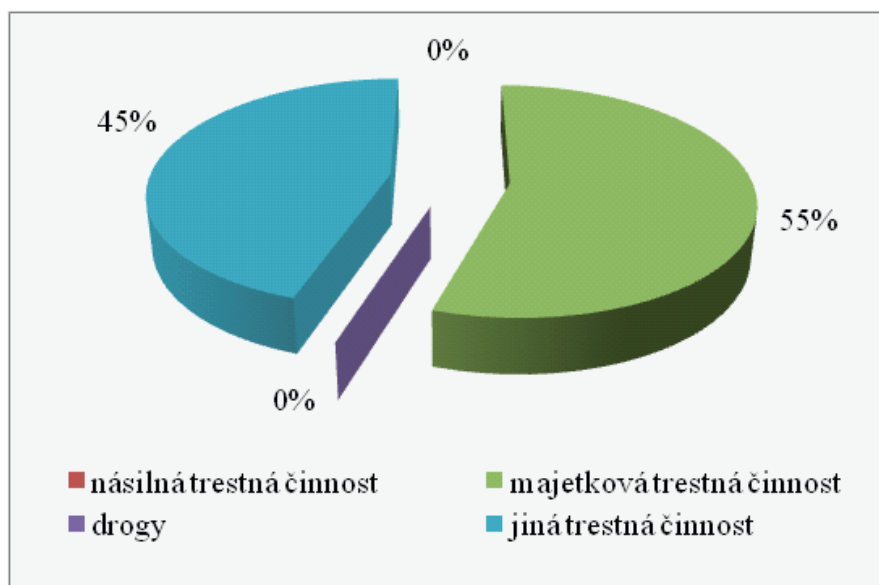
Z celkového počtu 20 dotázaných při obstarávání finančních prostředků k živobytí uvedlo 9 (45 %) respondentů, že má práci v řádném pracovním poměru, 1 (5 %) má rodinné finanční prostředky (úspory), 4 (20 %) mají z majetkové trestné činnosti, 6 (30 %) jinak.

Tab. 11: Rozložení respondentů dle typu trestné činnosti

Rozložení respondentů dle typu trestné činnosti	Počet
násilná trestná činnost	0
majetková trestná činnost	11
drogy	0
jiná trestná činnost	9

Zdroj: vlastní

Graf č. 11: Rozložení respondentů dle typu trestné činnosti

Zdroj: vlastní

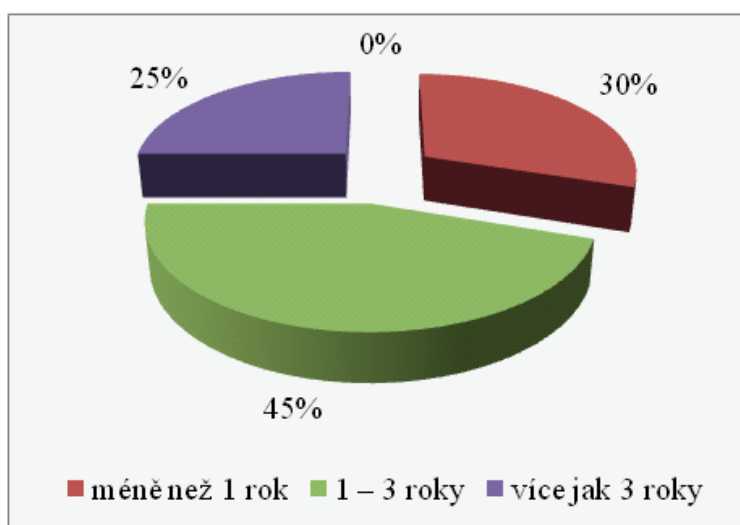
Z vyplněných 20 dotazníků respondentů dle typu trestné činnosti byli zastoupeni respondenti počtem 0 (0 %) násilná trestná činnost, 11 (55 %) majetková trestná činnost, 0 (0 %) drogy, 9 (45 %) jiná trestná činnost.

Tab. 12: Rozložení respondentů dle délky výkonu trestu odnětí svobody

Rozložení respondentů dle délky výkonu trestu odnětí svobody	Počet
méně než 1 rok	6
1 – 3 roky	9
více jak 3 roky	5

Zdroj: vlastní

Graf 12: Rozložení respondentů dle délky výkonu trestu odnětí svobody

Zdroj: vlastní

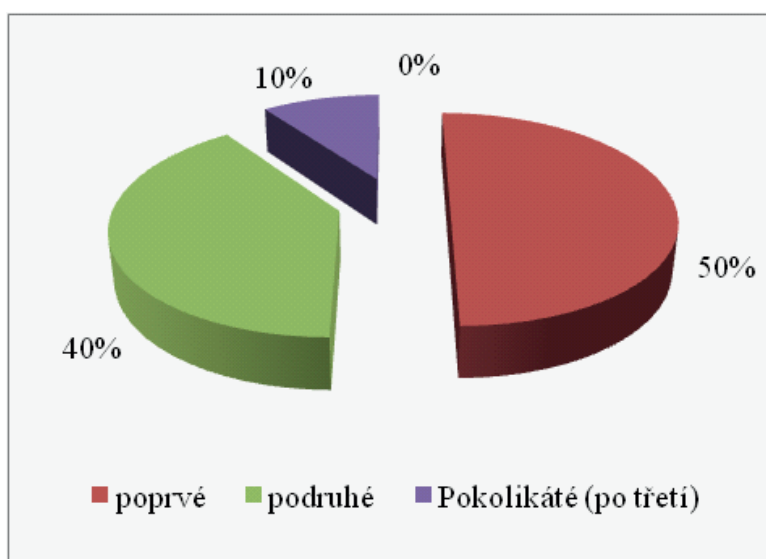
Z 24 dotázaných respondentů dle délky výkonu trestu odnětí svobody uvedlo 6 (30 %) méně než 1 rok, 9 (45 %) 1 -3 roky, 5 (25 %) více jak 3 roky.

Tab. 13: Rozložení respondentů dle četnosti výkonu trestné činnosti

Rozložení respondentů dle závislosti na četnosti výkonu trestné činnosti	Počet
poprvé	10
podruhé	8
pokolikáté (po třetí)	2

Zdroj: vlastní

Graf 13: Rozložení respondentů dle závislosti na četnosti výkonu trestné činnosti

Zdroj: vlastní

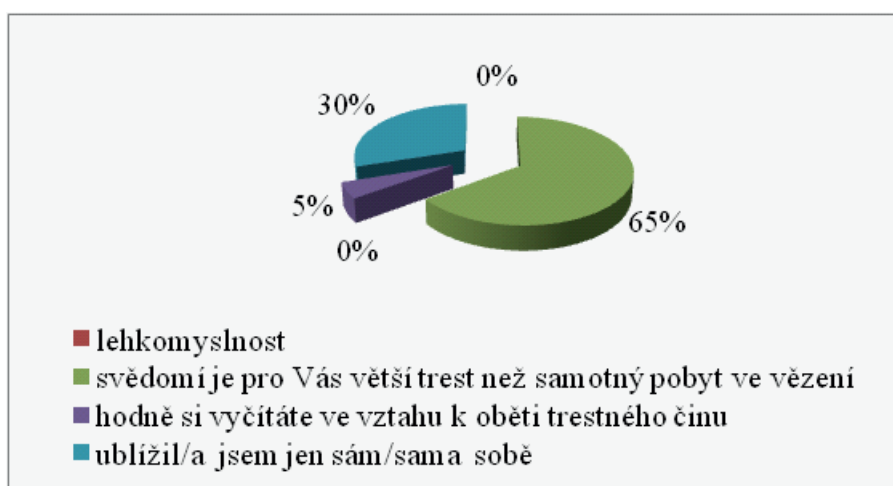
Z celkového počtu 20 dotázaných respondentů dle četnosti výkonu trestné činnosti uvedlo 10 (50 %) respondentů že je ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé, 8 (40 %) podruhé, 2 (10 %) po třetí.

Tab. 14: Rozložení respondentů dle toho, co si představují pod pojmem svědomí

Rozložení respondentů dle toho, co si představují pod pojmem svědomí	Počet
lehkomyšlnost	0
svědomí je pro Vás větší trest než samotný pobyt ve vězení	13
hodně si vyčítáte ve vztahu k oběti trestného činu	1
ublížil/a jsem jen sám/sama sobě	6
jakékoliv svědomí se mi z mysli vytratí	0

Zdroj: vlastní

Graf č. 14: Rozložení respondentů dle toho, co si představují pod pojmem svědomí

Zdroj: vlastní

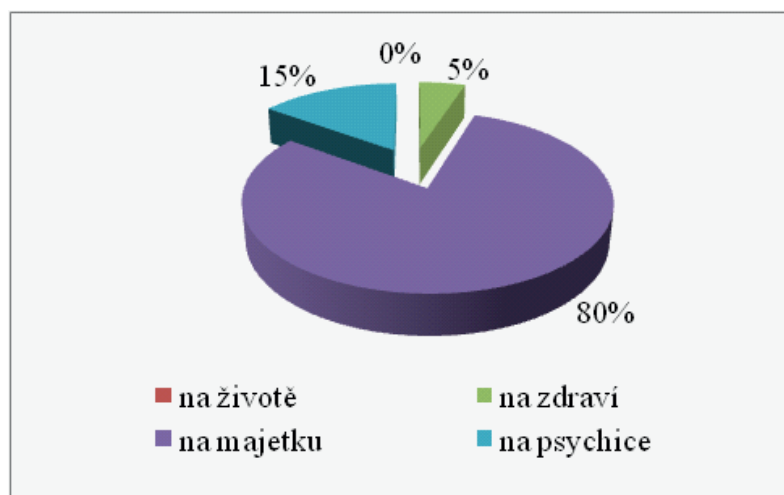
Z vyplněných 20 dotazníků si respondenti představují pod pojmem svědomí počtem 0 (0 %) lehkomyšlnost, 13 (65 %) svědomí je pro Vás větší trest než samotný pobyt ve vězení, 1 (5 %) hodně si vyčítáte ve vztahu k oběti trestného činu, 6 (30 %) ublížil/a jsem jen sám/sama sobě, 0 (0 %) jakékoliv svědomí se mi z mysli vytratí.

Tab. 15: Rozložení respondentů dle způsobu škody

Rozložení respondentů dle způsobu škody	Počet
na životě	0
na zdraví	1
na majetku	16
na psychice	3

Zdroj: vlastní

Graf 15: Rozložení respondentů dle způsobu škody

Zdroj: vlastní

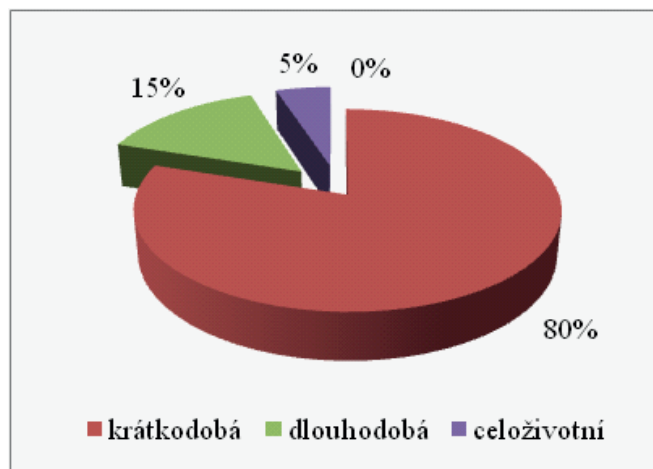
Z 20 dotázaných respondentů dle způsobu škody uvedlo 0 (0 %) na životě, 1 (5 %) na zdraví, 16 (80 %) na majetku, 3 (15 %) na psychice.

Tab. 16: Rozložení respondentů dle trvání doby újmy

Rozložení respondentů dle trvání doby újmy	Počet
krátkodobá	16
dlouhodobá	3
celoživotní	1

Zdroj: vlastní

Graf 16: Rozložení respondentů dle trvání doby újmy

Zdroj: vlastní

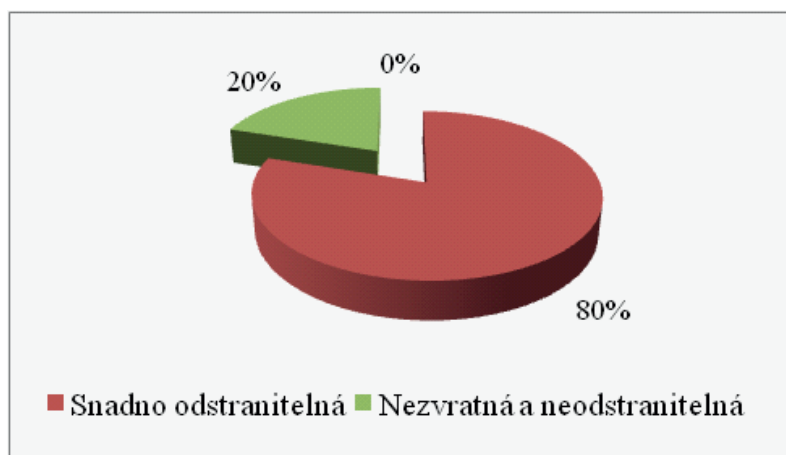
Z celkového počtu 20 dotázaných respondentů trvání doby újmy uvedlo 16 (80 %), že je to krátkodobá újma, 3 (15 %), že je to dlouhodobá újma, 1 (5 %), že je to celoživotní újma.

Tab. 17: Rozložení respondentů dle odstranitelnosti újmy

Rozložení respondentů dle odstranitelnosti újmy	Počet
Snadno odstranitelná	16
Nezvratná a neodstranitelná	4

Zdroj: vlastní

Graf 17: Rozložení respondentů dle odstranitelnosti újmy

Zdroj: vlastní

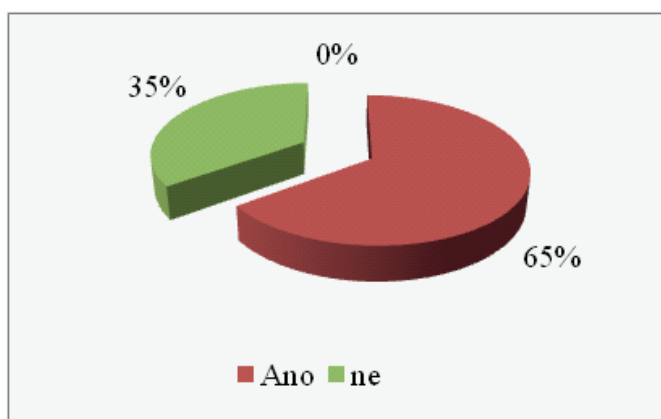
Z vyplněných 20 dotazníků dle odstranitelnosti újmy byli zastoupeni respondenti počtem 16 (80 %) snadno odstranitelná, 4 (20 %) nezvratná a neodstranitelná.

Tab. 18: Rozložení respondentů dle ochoty kompenzace způsobené škody

Rozložení respondentů dle ochoty kompenzace způsobené škody	Počet
ano	13
ne	7

Zdroj: vlastní

Graf 18: Rozložení respondentů dle ochoty ke kompenzaci způsobené škody

Zdroj: vlastní

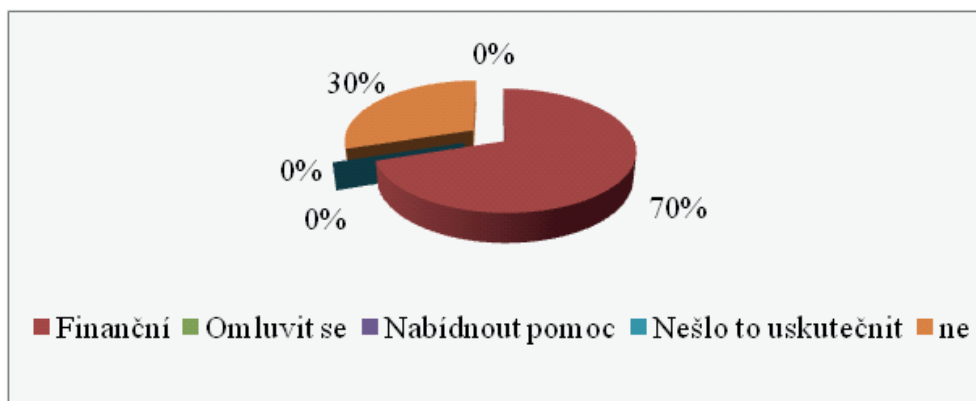
Z 20 dotázaných v otázce na zájem respondentů o ochotě kompenzace způsobené škody, ano odpovědělo 13 (65 %) respondentů, ne odpovědělo 7 (35 %) respondentů.

Tab. 19: Rozložení respondentů dle zájmu o náhradu škody

Rozložení respondentů dle zájmu o náhradu škody	Počet
finanční	14
omluvit se	0
nabídnout pomoc	0
nešlo to uskutečnit	0
ne	6

Zdroj: vlastní

Graf 19: Rozložení respondentů dle zájmu o náhradu škody

Zdroj: vlastní

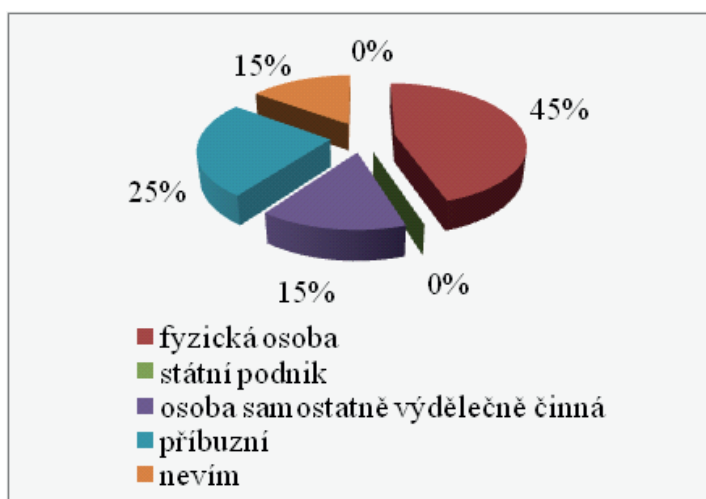
Z celkového počtu 20 dotázaných respondentů zájem o náhradu škody finanční uvedlo 14 (70 %) respondentů, omluvit se 0 (0 %), nabídnout pomoc 0 (0 %), nešlo to uskutečnit 0 (0 %), 6 (30 %) nemají zájem o náhradu škody.

Tab. 20: Rozložení respondentů dle typu oběti poškozené trestným činem

Rozložení respondentů dle typu oběti poškozené trestným činem	Počet
fyzická osoba	9
státní podnik	0
osoba samostatně výdělečně činná	3
příbuzní	5
nevím	3

Zdroj: vlastní

Graf 20: Rozložení respondentů dle typu oběti poškozené trestným činem

Zdroj: vlastní

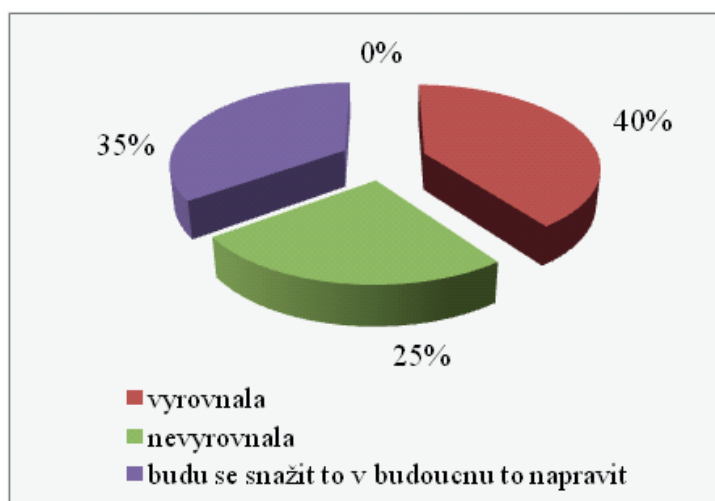
Z vyplněných 20 dotazníků respondentů dle typu oběti poškozené trestným činem byli zastoupeni respondenti počtem 9 (45 %) fyzická osoba, 0 (0 %) státní podnik, 3 (15 %) osoba samostatně výdělečně činná, 5 (25 %) příbuzní, 3 (15 %) neví.

Tab. 21: Rozložení respondentů dle vyrovnání se s dopadem trestného činu a způsobené škody na oběť

Rozložení respondentů dle vyrovnání se s dopadem trestného činu a způsobené škody na oběť	Počet
vyrovnal/a	8
nevyrovnal/a	5
budu se snažit to v budoucnu to napravit	7

Zdroj: vlastní

Graf 21: Rozložení respondentů dle vyrovnání se s dopadem trestného činu a způsobené škody na oběť

Zdroj: vlastní

Z 20 dotázaných v otázce na rozložení respondentů dle vyrovnání se s dopadem trestného činu a způsobené škody na oběť se 13 (40 %) respondentů vyrovnalo, 5 (25 %) nevyrovnalo, 7 (35 %) se bude snažit v budoucnu způsobenou škodu nahradit.

Nejvíce zastoupeni v tomto zkoumaném vzorku jsou lidé do 30 let. Velká většina pachatelů trestného činu dosahuje pouze základní nebo střední vzdělání. Z důvodu ztráty motivace ke studiu není pro ně tato úroveň dosaženého vzdělání zásadně rozhodujícím faktorem. Osoby vykonávající výkon trestu odnětí svobody ve Vazební věznici České Budějovice zapojené do průzkumu žijí na vesnici, i ve městě. Zvláště větší města jim poskytují anonymitu k navázání kontaktu a příležitost k páčání trestné činnosti. Pachatelé trestného činu převážně bydlí u přítele či s přítelkyní, a to na trvalé adrese. Problémem současné doby je stále se zvyšující nezaměstnanost a zvyšující se procento sociálně slabých rodin. Pod tíhou finančních potřeb rodiny jsou rodiče nuceni, aby si udrželi určitý standart, a zde dochází k narušení komunikačních a sociálních dovedností. Mezi problémy, se kterými se potýkají rodiče dotazovaných, patří alkohol. Osoby páčající trestnou činnost nemají nastavený žádný pracovní řád a o řádné zaměstnání nemají zájem. Z důvodů nezodpovědnosti, nespolehlivosti přicházejí o práci. Pro dotazované respondenty je přijatelná forma práce příležitostná brigáda, která vylučuje každodenní pracovní zodpovědnost. Tato skutečnost pak potvrzuje fakt, že pachatelé trestného činu si obstarávají finanční prostředky zejména majetkovou trestnou činností, ale i jinou trestnou činností. Finanční prostředky k náhradě škody nemají, s dopadem trestného činu na oběť se převážná část respondentů vyrovnala. Svou perspektivu spatřují ve změně přátel a návratu k původní rodině.

Osm respondentů uvedlo, že se již vyrovnali s dopadem trestného činu na oběť, pět se jich s dopadem trestného činu nevyrovnalo a pouze sedm z nich projevilo zájem o vyrovnání se s obětí trestného činu v budoucnosti.

Během rozhovoru s respondenty nad vyplňovaným dotazníkem, jsem získala náhled na zájem odsouzených osob na problematiku oběti trestných činů. Většina z nich v rámci vypořádání se s vlastním trestným činem, a následným odsouzením, má za to, že výkonem trestu odnětí svobody je jejich povinnost vůči oběti vyrovnána a na další možnosti nápravy a odškodnění oběti nereflktují. Zdůvodňují si to většinou tak, „že si to vlastně už odseděli“, „že nemají finanční prostředky ani na vlastní živobytí, natož na nějaká odškodnění“, „ať se postará stát“. V realizovaném výzkumu 14 respondentů projevilo zájem na finančním odškodnění oběti tr. činu. Šest respondentů nemělo žádný zájem o poskytnutí odškodnění. Do značné míry to dle mého názoru souvisí se situací, ve které se nacházejí, a snahou vyrovnat se s vlastními pocity viny, s frustrací v důsledku uvěznění i snahou „být viděn v lepším světle“!

Do výsledků výzkumu se promítá výrazně typ spáchané trestné činnosti a vzorek pachatelů zařazených do výzkumu. K získání validních výsledků by bylo vhodné rozšířit výběr respondentů i na skupiny pachatelů závažných trestných činů, zvýšit počet respondentů a konkretizovat možnosti pomoci obětem trestných činů.

Odpověď na stanovené výzkumné otázky:

1) Do jaké míry je pachatel trestného činu schopen vnímat dopad svého činu na psychiku oběti.

V tomto výzkumu se potvrdila moje hypotéza, že pachatelé trestných činů jsou většinou schopni vnímat dopad trestného činu na oběť. Zůstává však otázkou, nakolik jsou vzhledem ke své osobnosti ochotni připustit to, že by v rámci své nápravy a odstranění následků svého trestného činu, sami měli aktivně přispět k pomoci oběti vyrovnat se s následky trestného činu.

2) Projevují pachatelé trestného činu zájem o spoluúčast na odstranění následků spáchaného trestného činu na oběť? Jakou spoluúčast jsou schopni akceptovat?

Ve výzkumné části práce se projevilo to, že pouze část pachatelů projevila zájem o spoluúčast na odstranění následků spáchaného trestného činu. Část z nich projevila zájem o finanční spoluúčast. Jejich zájem o morální podporu a nápravu vlastního chování vůči oběti (často členům své rodiny) je do značné míry ovlivněn životní situací, ve které se právě nacházejí – výkonem trestu odnětí svobody.

Závěr

V této práci jsem dospěla k závěru, že problematika péče o oběť trestného činu je ze společenského hlediska velmi důležitá a stále aktuální. Se stále se zvyšující kriminalitou, s rostoucí brutalitou útoků pachatelů a s narůstající výší materiálních škod, se stále častěji setkáváme s lidmi, kteří byli bezprostředně poškozeni trestným činem na svých právech a byla jim způsobena škoda materiální, morální, tělesná. Trestný čin může narušit rodinné vazby a vztahy, může dojít k sociálnímu vyloučení oběti ze společnosti, k její invalidizaci a neschopnosti vrátit se k původnímu způsobu života.

V průzkumu mezi pachateli trestných činů jsem se snažila nahlédnout do myšlení a psychiky pachatelů a do jejich postoje k obětem. Přesvědčila jsem se o tom, že tito pachatelé mnohdy nejsou schopni rozpoznat důsledky svého činu na oběť a pokud jsou přístupni uvažovat o kompenzaci újmy, jejich ochota ke kompenzaci klesá po vynesení rozsudku. Stále častějším jevem je i to, že pachatelé nejsou schopni ani materiální (finanční) kompenzace, neboť sami nemají základní existenční prostředky. V konkrétních případech se také stává, že pachatelé jsou natolik narušené osobnosti, že ani nechtějí připustit negativní důsledky svého činu na oběť, mají snahu toto zlehčovat a zdůrazňují spíše negativní dopad na vlastní život. Jejich postoje jsou sobecké a snaha o odškodnění či nápravu ztroskotává na preferenci vlastní osoby, vlastních potřeb.

Stát vynakládá obrovské finanční prostředky na prevenci trestné činnosti, na objasňování trestných činů, na fungování orgánů činných v trestním konání, v nemalé míře také na finanční pomoc obětem trestných činů.

Ze své práce mám velmi dobré zkušenosti ze spolupráce s pracovníky neziskové organizace Bílý kruh bezpečí, intervenčních center fungujících v krajských městech a krizových poraden. Také u Policie České republiky byli vyčleněni policejní psychologové sloužící k okamžité pomoci obětem trestných činů ještě na místě spáchání trestného činu nebo bezprostředně po oznámení, a jejich rodinným příslušníkům.

Z finančních prostředků státu je dotována činnost státních i nestátních organizací zaměřených na pomoc obětem trestných činů. Přesto se domnívám, že i pachatelé by se měli v mnohem větší míře zapojovat do kompenzace za škody způsobené obětem trestných činů. A to i za cenu zabránění osobních majetků a mnohem důslednějšího vymáhání náhrad. Je nutné najít dostatek prostředků k podpoře fungování různých sociálních

a poradenských zařízení, sítě krizových center, center psychologické podpory. Oběti je nutné nabídnout spolupráci s odborníky z oblasti práva, psychologické a sociální pomoci. Pouze systematickou, důslednou a odbornou péčí je možné oběti pomoci při návratu do normálního života.

Z informací soustředěných při zpracování bakalářské práce jsem dospěla k dalšímu závěru, že pokud má být pomoc oběti účinná – musí být poskytnuta bezprostředně poté, co byl na ní spáchán trestný čin. Je nutné počítat s tím, že oběť může být v důsledku na ní spáchaného trestného činu v šoku a je nutné jí poskytnout maximální psychologickou a emocionální podporu s dostatkem pro ni důležitých informací. Naše chování musí být klidné, vstřícné, podporující a mělo by být vedeno snahou o co nejmenší další traumatizaci oběti. Mezi důležitými informacemi o tom, co bude oběť dále podstupovat, by měla být i informace o tom, kdo jí může poskytnout psychologickou podporu a pomoc, a také konkrétní adresy institucí a poraden změřených na pomoc obětem trestných činů.

V souvislosti s touto bakalářskou prací, a s přístupy pachatelů k oběti ve zkoumaném vzorku pachatelů, jsem si uvědomila také to, jak nutné je včas informovat oběť o nárocích vůči pachatelům. Časový faktor v pomoci oběti trestného činu je jeden z velmi důležitých faktorů. Nesmíme však zapomínat na to, aby oběť získala při komunikaci s námi pocit bezpečí, porozumění, ochoty pomoci a i sdělování informací musí být citlivé a ve vhodném čase.

Jak vyplývá z výsledků výzkumu a z poznatků získaných během mé stáže ve Vazební věznici v Českých Budějovicích, jsou pachatelé ochotni poskytnout oběti náhrady nejvíce do doby, než je v jejich trestné věci vynesena rozsudek. Později ztrácí motivaci pro komunikaci s obětí a ochotu k vyrovnání se s obětí (hlavně k finančním náhradám). Zvláště výrazný je tento časový aspekt u recidivistů.

Náš způsob komunikace s obětí by měl být takový, abychom oběť dále netraumatizovali. Musíme si být jisti, že nám oběť rozumí, že chápe obsah toho, co jí sdělujeme, případně jí některé informace a kontakty na instituce můžeme předat v písemné podobě. Tím dosáhneme toho, že i v budoucnu bude mít možnost se na konkrétní instituce obrátit s žádostí o pomoc.

Vzhledem k tomu, že oběťmi trestných činů mohou být pozůstalí, širší rodina a děti, je nutné pamatovat na tyto sociální skupiny a poskytnout jim včas pomoc. Tyto

osoby většinou nebývají přímými účastníky trestního řízení, ale mohou získat finanční podporu a podporu státu a pomáhajících organizací. Také pro ně je důležitá psychologická podpora, vstřícnost a porozumění. Policie České republiky vytvořila velký pokrok vpřed poskytováním pomoci obětem trestných činů, svědků a pozůstalých bezprostředně po činu poskytováním krizové intervence prostřednictvím vlastních psychologů. Předpokládá se, že do budoucna bude policie již v prvním kontaktu s obětí poskytovat informace o službách akreditovaných center, jako je např. Bílý kruh bezpečí, Dona linka a jiné, které oběť vybaví znalostmi o jejich kompetencích.

Při úvaze nad tím, jak je možné účinně pomáhat obětem trestných činů, jsem dospěla k závěru, že je nutné v rámci prevence trestných činů účinně výchovně působit na potenciální oběti trestných činů. Naučit je tomu, „jak se nestat obětí trestného činu“, a pokud se již stanou obětí, jak postupovat v tom, aby bylo zachováno jejich fyzické i duševní zdraví.

Tento psychologický a pedagogický přístup je důležitý v každodenní práci policisty s občany a měl by být přípravou na konfrontaci občana s pachatelem. Je velmi důležité naučit také občany to, aby věděli jak se chovat v případě, že se sami stanou obětí útoku pachatele. Jak mohou minimalizovat svým chování újmu fyzickou, psychickou, morální a materiální. S vědomím toho, že každý z nás se může stát obětí trestného činu, bychom sami měli být připraveni a schopni poskytovat podporu obětem trestných činů ve všech směrech. Ve svém zaměstnání, ale i v rodinách, ve školách, a to od raného věku. Prevence by měla být součástí školních osnov a zvyšování právního vědomí by mělo být součástí rozvoje osobnosti každého člověka.

Význam této bakalářské práce vidím v tom, že jsem potvrdila nutnost nepolepovat v úsilí poskytovat obětem pomoc a nutnost zapojit do této pomoci včas i pachatele trestných činů.

Seznam citací

1. HEJDA, J., HEŘMAN, R. *Kriminologie*, FM, VŠE Jindřichův Hradec 2006
2. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges, Praha 2009, ISBN 978-70-87212-22-6, s.23
4. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges, Praha 2009, ISBN 978-70-87212-22-6, s.799
5. HEJDA, J., HEŘMAN, R. *Kriminologie*, FM, VŠE Jindřichův Hradec 2006, s. 36
6. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, 2. uprav. vydání, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2009, ISBN 978-80-7380-213-4, s. 103
7. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2009, ISBN 978-80-7380-213-4, s. 109
8. HEJDA, J. *Úvod do občanského práva*, VŠE Praha, FM, Jindřichův Hradec 2004, ISBN 80-245-0704-8, s. 132
9. ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*, Grada Publishing, a.s. Praha 2007, ISBN 978-80-247-2014-2, s. 156
10. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges Praha 2009, ISBN 978-80-87212-22-6, s. 702
11. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges Praha 2009, ISBN 978-80-87212-22-6, s. 575
12. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges Praha 2009, ISBN 978-80-87212-22-6, s. 682 – 782

Seznam použité literatury

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*, Vydavatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2004, 2009, ISBN 978-80-7380-213-4

ČÍRTKOVÁ, L. VITOUŠOVÁ P. a kol. *Pomoc obětem (svědkům) trestných činů*, Grada Publishing, a.s. Praha 2007, ISBN 978-80-247-2014-2

HEJDA, J. *Úvod do občanského práva*, VŠE Praha, FM, Jindřichův Hradec 2004, ISBN 80-245-0704-8

HEJDA, J. a kol. *Vybraná témata kriminalistiky a trestního práva*, VŠE v Praze 2007, ISBN 978-80-245-1163-4

HEJDA, J., HEŘMAN, R. *Kriminologie*, FM, VŠE Jindřichův Hradec 2006

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád*, Nakladatelství Leges, Praha 2009, ISBN 978-70-87212-22-6

KRÁL, V. *Odškodňování oběti trestné činnosti*, C.H. Beck. Praha 1998, ISBN 80-7179-175-X

MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*, Portál, s. r. o., Praha 2003, ISBN 80-7178-771-X

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*, Eurolex Bohemia Praha 2001, ISBN 80-86432-08-4

ŠÁMAL P. a kol. *Trestní zákoník I*, Praha 2009, C.H. Beck, ISBN 978-80-7400-109-3

ŠÁMAL P. a kol. *Trestní zákoník II*, Praha 2009, C.H. Beck, ISBN 978-80-7400-178-9

ZÁHORSKÁ J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*, Portál, s.r.o., Praha 2007, ISBN 978-80-7367-2

Internetové stránky a webové servery:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=317656>

AZ-encyklopedie,/online/2011 dostupné na: <http://www.az-encyklopedie.info>

<http://www.bkb.cz>

<http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=2636&d=106382>

Zákonná ustanovení

1/1993 Sb. Ústava České republiky

2/1993 Sb. o vyhlášení listiny základních lidských práv a svobod

40/2009 Sb. Trestní zákoník

141/1961 Sb, Trestní řád

137/2001 Sb. o zvláštní ochraně svědky a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

6/2002 Sb. o soudech a soudcích o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy

a o soudnictví ve věcech mládeže

218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci oběti trestné činnosti

273/2008 Sb. o policii České republiky

283/2003 Sb. o státním zastupitelství

108/2006 Sb. o sociálních službách

Seznam příloh

Příloha 1 – Souhlas s účastí na výzkumu

Příloha 2 – Dotazník

Příloha 3 – Náhrada škody a peněžitá pomoc

Příloha 4 – Statistika klientů Bílého kruhu bezpečí I. pololetí 2011 – osobní kontakt

Příloha 5 – Statistika Bílého kruhu bezpečí, o.s., I. – III. čtvrtletní 2011 – osobní kontakt v poradnách Bílého kruhu bezpečí (tj. odborné poradenství)

Příloha 6 – Zákon č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti

Příloha 7 – Doporučení a rozhodnutí

Příloha 8 – Policista v kontaktu s obětí TČ

Příloha 9 – Zásady pro rozhovor policisty s dítětem

Příloha 10 – Průvodce pro oběti trestných činů

Příloha 1: Souhlas s účastí na výzkumu

Informace o výzkumu

V rámci bakalářská práce s názvem Právo oběti na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem bude realizován výzkum formou dotazníku.

Získané informace budou interpretovány ve výzkumné části.

Všechny získané údaje jsou považovány za důvěrné a stejně tak veškeré identifikační údaje, které by mohly vést k odhalení identity respondentů, budou vynechány či změněny. Získané informace budou využity pouze pro potřeby bakalářské práce.

Písemný souhlas s účastí na výzkumu

Tímto prohlašuji, že jsem byl/a informován/a o podmínkách účasti ve výzkumu a o důvěrnosti mnou podaných informacích.

„Souhlasím s poskytnutím informací paní Daně Rusínové, studentce 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích v rámci výzkumu k její bakalářské práci.“

.....

Podpis

V Českých Budějovicích

Příloha 2: Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Dana. Jsem studentkou 3. ročníku Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Fakulty managementu Vysoké školy ekonomické v Jindřichově Hradci.

Dovolte mi, abych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazník je součástí mé bakalářské práce na téma „Právo oběti na kompenzaci za újmu způsobenou pachatelem“. Vyplnění dotazníku je anonymní a Vámi poskytnuté informace budou použity k výše uvedenému účelu. U otázky zakroužkujte pouze jednu vybranou odpověď.

Dotazník je anonymní. Prosím o upřímnost. Slibuji, že ji nijak nezneužiji.

Za všechny odpovědi děkuji.

1. Jste?
 - a) žena
 - b) muž

2. Kolik je Vám let?
 - a) od 18-20 let
 - b) od 21-30 let
 - c) od 31-40 let
 - d) nad 41 let

3. Jaké máte dosažené vzdělání?
 - a) neúplné, základní
 - b) základní
 - c) vyučen/a
 - d) středoškolské
 - e) vysokoškolské

4. Odkud pocházíte?
 - a) z vesnice
 - b) z města do 10 tis. obyvatel
 - c) z města od 10 tisíc do 100 tisíc obyvatel
 - d) z města nad 100 tisíc obyvatel

5. Kde jste v poslední době před VTOS bydlel?
 - a) na trvalé adrese
 - b) na ubytovně
 - c) u přítele/přítelkyně
 - d) s manželem/manželkou
 - d) ve vlastním bytě/domě
 - e) evidence na magistrátu

6. Pocházíte z :
 - a) z úplné rodiny
 - b) rodiče jsou rozvedeni
 - c) rodiče jsou nevlastní

7. Měli rodiče problémy s:
 - a) alkoholem
 - b) drogami
 - c) patologickým hráčstvím
 - d) žádné
 - e) jiné

8. Žijete v partnerském vztahu s:
 - a) manželem/manželkou
 - b) partnerem/partnerkou
 - c) přítelem/přítelkyní
 - d) sám

9. Byl jste před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody zaměstnán?
- a) trvale zaměstnán
 - b) brigádně
 - c) veden na evidenci Úřadu práce
 - d) osoba samostatně výdělečně činná
 - e) ne
10. Pokud jste byl nezaměstnaný, jak dlouho:
- a) krátce do 1 roku
 - b) déle než 1 rok
11. Jakým způsobem jste si obstarával/a finanční prostředky k živobytí?
- a) práce v řádném pracovním poměru
 - b) rodinné finanční prostředky (úspory)
 - c) z majetkové trestné činnosti
 - d) jinak
12. Co bylo podle Vás motivací ke spáchání trestné činnosti?
- a) rozpad rodiny
 - b) vliv přátel
 - c) touha po dobrodružství
 - d) pocit nudy
 - e) konec milostného vztahu
 - f) neschopnost řešit problém
 - g) jiné
13. Za co konkrétně jste byl/a odsouzen/a?
- a) násilná trestná činnost
 - b) majetková trestná činnost
 - c) drogy
 - d) jiná trestná činnost

14. Výkon trestu Vám byl stanoven na jakou dobu?
- a) méně než 1 rok
 - b) 1 – 3 roky
 - c) více jak 3 roky
15. Ve VTOS jste?
- a) poprvé
 - b) podruhé
 - c) uveďte pokolikáté
16. Co si představíte pod pojmem svědomí?
- a) lehkomyšlnost
 - b) svědomí je pro Vás větší trest než samotný pobyt ve vězení
 - c) hodně si vyčítáte ve vztahu k oběti trestného činu
 - d) ublížil/a jsem jen sám/sama sobě
 - e) jakékoliv svědomí se mi z mysli vytratí
17. V čem spatřujete svou perspektivu budoucnosti?
- a) zvýšení kvalifikace
 - b) změna trvalého bydliště
 - c) změna zaměstnání
 - d) změna přátel
 - e) návrat k původní rodině
 - f) jinde
18. Oběti trestného činu jsem způsobil/a škodu:
- a) na životě
 - b) na zdraví
 - c) na majetku
 - d) na psychice

19. Trvání újmy u oběti trestného činu je:
- a) krátkodobá
 - b) dlouhodobá
 - c) celoživotní
20. Újma způsobená oběti trestného činu je:
- a) snadno odstranitelná
 - b) nezvratná a neodstranitelná
21. Jste ochoten/ochotna vyjednávat o způsobu a rozsahu kompenzace za způsobenou škodu?
- a) ano
 - b) ne
22. Měl/a jste zájem o náhradu škody a nápravu újmy oběti?
- a) finanční ano – ne
 - b) omluvit se (např. písemně) ano – ne
 - c) nabídnout pomoc ano – ne
 - d) nešlo to uskutečnit ano – ne
 - e) ne
23. Oběť trestného činu byla poškozena:
- a) finančně ano – ne
 - b) fyzicky (zhoršený zdravotní stav) ano – ne
 - c) psychicky ano – ne
 - d) nebyla poškozena ano – ne
24. Řeším finanční náhradu škody oběti trestného činu (firma, státní podnik):
- a) ano
 - b) ne

25. Finanční prostředky k náhradě škody:
- a) mám
 - b) nemám
 - c) nebudu mít ani v budoucnu
 - d) měl by se postarat stát
26. Poškozeným trestného činu v mém případě byla:
- a) fyzická osoba
 - muž ano – ne
 - žena ano – ne
 - dítě ano – ne
 - b) státní podnik ano – ne
 - c) OSVČ (soukromá firma, podnikatel) ano – ne
 - d) příbuzní (moje rodina) ano – ne
 - e) nevím
27. Náhrada způsobené škody:
- a) již jsem nahradil/a
 - částečně ano – ne
 - plně ano – ne
 - b) čeká mě další soud (civilní) ano – ne
 - c) nemám na to finanční prostředky ano – ne
 - d) nechci se tím zabývat ano – ne
28. S dopadem trestného činu na oběť trestného činu a způsobenou škodu jsem se již
- a) vyrovnal/a
 - b) nevyrovnal/a – trápí mě to
 - c) budu se snažit to v budoucnu napravit

Můj osobní názor k náhradě škody poškozeným

.....

.....

Příloha 3: Náhrada škody a peněžité pomoc

- V případě, že je pachatel dopaden a trestně stíhán, je třeba se připojit se svým nárokem na náhradu škody v rámci trestního řízení.

- Od ošetřujícího lékaře si vyžádat zprávu o zranění včetně bodového hodnocení za bolest.

- Písemně nebo osobně se obrátit na Odbor odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

Ve své žádosti uvést zejména:

- Jméno a příjmení oběti, datum narození, bydliště, rodné číslo.
- Název útvaru Policie ČR nebo jiného orgánu činného v trestním řízení, který o trestném činu vede řízení (máte-li doklady, přiložte jejich kopie).
- Údaje o škodě a o jejím rozsahu, včetně informace o tom, co už bylo uhrazeno a o tom, co jste učinili k vymáhání škody (máte-li doklady, přiložte jejich kopie).
- Svou kontaktní adresu, případně i telefonní spojení.

Žádost zašlete, nejlépe doporučeným dopisem, na adresu: Ministerstvo spravedlnosti ČR, Odbor odškodňování Vyšehradská 16, 128 10 Praha 2

5. Kdo se bude Vaší žádostí zabývat

Ministerstvo spravedlnosti do tří měsíců od podání žádosti a předložení potřebných dokladů (které si v případě potřeby můžete ještě vyžádat) buď pomoc poskytne, nebo žadateli sdělí důvody, pro které pomoc nelze poskytnout.

6. Kde můžete získat další informace

Osobně a telefonicky
 Bílý kruh bezpečí - centrála:
 U Trojice 2, Praha 5, 150 00
 Tel.: 257 317 110

**pomáhá
obětem trestných činů**

**www.bkb.cz
www.donalinka.cz**

© Bílý kruh bezpečí, o.s. 2008, grafika: Aleš Toman, tisk: P&M
 Obsah tohoto letáku je plně v zodpovědnosti příjemce grantu a nezávisí na žádném způsobu považovat za oficiální stanovisko Evropské unie a České republiky.

**Náhrada škody
a peněžité pomoc**

Informační materiál Bílého kruhu bezpečí, ve kterém naleznete základní informace o náhradě škody a o peněžité pomoci státu obětem trestných činů.

Možnosti kompenzace obětí trestných činů

Pokud se stanete obětí trestného činu a utrpíte nějaký druh škody (např. na zdraví, na majetku), existuje podle konkrétní situace několik možností, jak vám může být tato škoda aspoň částečně kompenzována.

Pokud je pachatel známý,
Ize se domáhat náhrady škody na něm.

Existují tyto možnosti:

- připojit se k trestnímu řízení s návrhem na náhradu škody v rámci tzv. adhezního řízení,
- podat žalobu na náhradu škody podle občanského zákoníku, tedy uplatnit nárok v občanském soudním řízení,
- uplatnit obě výše uvedené možnosti.

Dále lze v případě známého pachatele získat pomoc od státu dle zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti.

Od státu lze také získat některé dávky sociální péče a státní sociální podpory (např. peněžité či věcné nenárokové dávky poskytované k uhrazení jednorázových mimořádných výdajů rodiny, seniorů, zdravotně postižených a dalších osob či pohřebné).

Od pojišťovny lze získat peníze z povinného ručení uzavřeného pachatelem (dopravní nehody), či z jeho pojištění odpovědnosti za škodu nebo z pojištění spojeného s držením některých typů platebních karet (např. z cestovního pojištění spojeného s kartou oběti, z pojištění odpovědnosti za škodu spojeného s kartou pachatele). Dále je možné plnění z pojistných smluv, pokud takové byly před činem uzavřeny ve prospěch oběti.

Pokud je pachatel neznámý,
přichází v úvahu tato plnění:

Ze strany státu to jsou dávky sociální péče a státní sociální podpory (viz výše). Dále lze v případě neznámého pachatele získat pomoc od státu dle zákona o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti. Dále je možné plnění od pojišťoven z různých druhů pojištění uzavřených obětí: úrazové, životní, zdravotní, pojištění majetku (např. domácnosti, motorového vozidla, proti vloupání, krádeží, loupeží).

	PACHATEL ZNÁMÝ	PACHATEL NEZNÁMÝ
Od pachatele	Náhrada škody - v trestním řízení - v občanském soudním řízení	
Od státu	Dle zákona o pomoci obětem následných trestných činů - Sociální dávky - Státní sociální podpora	Dle zákona o pomoci obětem následných trestných činů - Sociální dávky - Státní sociální podpora
Od pojišťovny	Pojištění - odpovědnosti za škodu uzavřené pachatelem, jeho povinné ručení - životní, zdravotní, úrazové pojištění oběti či její pojištění domácnosti, pojištění motorového vozidla či jiného majetku, - pojistky spojené s platebními kartami ad	Pojištění - životní, zdravotní, úrazové pojištění oběti či její pojištění domácnosti, pojištění motorového vozidla či jiného majetku, - pojistky spojené s platebními kartami ad.
jiné zdroje	- Nadace - Sbírkový - Nadační fondy	- Nadace - Sbírkový - Nadační fondy

INFORMACE K PENĚŽITÉ POMOCI státu poskytované obětem trestné činnosti

1. Kdo může žádat o peněžitou pomoc

Oběť, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví, může za okolností vymezených zákonem č. 209/97 Sb. dostat od státu peněžitou pomoc. Pokud oběť na následky napadení zemře, mohou peněžitou pomoc dostat pozůstalé osoby, které byly na zemělou oběť odkázané výživou. Pomoc může být poskytnuta i tomu, kdo se stane obětí trestného činu v zahraničí, splní-li veškeré zákonem stanovené předpoklady.

2. Jaké ztráty pomáhá peněžité pomoc zmírnit

Oběti mohou dostat pomoc v souvislosti:

- s ušlým výdělkem,
- s náklady, které jim vznikly v souvislosti s léčením -např. léky, zdravotní pomůcky,
- s náklady na dopravu v souvislosti s léčením a rehabilitací, přiblížení cizí osoby pro pomoc v domácnosti nebo při ošetřování.

Pozůstalí mohou dostat pomoc v souvislosti:

- s náklady na pohřeb, smuteční obřad, zřízení hrobu, pomníku,
- s výživným, které jim zemřelá oběť poskytovala nebo byla povinna poskytovat.

Pomoc spočívá v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí nebo pozůstalými trestným činem. Peněžité pomoc se nevztahuje na odškodnění bolesti ani odškodnění hodnoty odcizených věcí nebo peněz.

3. Na jaké případy se pomoc nevztahuje

- Pokud celková výše bodového hodnocení za bolest nedosahuje hodnoty alespoň 100 bodů (v případě úmrtí se toto hodnocení nežádá).
- Pokud oběť neposkytne orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost.
- Pokud je žadatel stíhán jako spoluobviněný.
- Pokud oběť nemá souhlas s trestním stíháním pachatele.
- Pokud oběť o pomoc požádá po uplynutí jednoho roku od doby, kdy se dozvěděla o škodě způsobené trestným činem.

Peněžité pomoc nenahrazuje platby od jiných institucí a osob (sociální pojištění, důchod, soukromé pojištění, náhrada škody od pachatele, pohřebné atd.), tzn., že se peněžité pomoc nevztahuje na případy, kdy byla škoda oběti nebo pozůstalým po oběti v plné výši uhrazena jinými institucemi nebo osobami.

4. Co je třeba udělat, abyste peněžitou pomoc získali

- Trestný čin neprodleně oznámit Policii ČR.
- Veškeré originální doklady, účta a potvrzení spojených s léčbou či s pohřbem pečlivě ukládat.
- Konzultovat svou situaci v případě potřeby s odborníky (např. Bílý kruh bezpečí, advokát).

Zdroj: <http://www.bkb.cz>

Příloha 4: Statistika klientů Bílého kruhu bezpečí I. pololetí 2011

Klienti Bílého kruhu bezpečí I. pololetí 2011 - osobní kontakt

Čtvrtletní přehled 2011		ČR
	I.	264
	II.	256
	III.	
	IV.	
Celkem		520

Údaje o klientech		ČR
žena		393
muž		110
pár		17

Věk klientů		ČR
0 - 15 let		3
15 - 25 let		84
25 - 40 let		194
40 - 50 let		103
50 - 60 let		64
60 a více		71
neurčeno		1

Klient přichází		ČR
sám		373
v doprovodu		147
jiny		22
pachatel		2
nemá vztah k TČ		93
neudáno		0

Tr. čin ohlášen policii		ČR
Ano		292
Ne		178
nejde o TČ		50
neuveďeno		0

Domácí násilí		ČR
Ano		109
Ne		376
nejisté		35
neuveďeno		0

Informace o BKB		ČR
tiskoviny BKB		17
známi		71

V procentech:		ČR
<i>Čtvrtletní přehled 2011</i>		
	I.	51%
	II.	49%
	III.	0%
	IV.	0%
Celkem		100%

V procentech:		ČR
<i>Údaje o klientech</i>		
žena		75,58%
muž		21,15%
pár		3,27%

V procentech:		ČR
<i>Věk klientů</i>		
0 - 15 let		0,58%
15 - 25 let		16,15%
25 - 40 let		37,31%
40 - 50 let		19,81%
50 - 60 let		12,31%
60 a více		13,65%
neurčeno		0,19%

V procentech:		ČR
<i>Klient přichází</i>		
sám		71,73%
v doprovodu		28,27%
jiny		4,23%
pachatel		0,38%
nemá vztah k TČ		17,88%
neudáno		0,00%

V procentech:		ČR
<i>Tr. čin ohlášen policii</i>		
Ano		56,15%
Ne		34,23%
nejde o TČ		9,62%
neuveďeno		0,00%

V procentech:		ČR
<i>Domácí násilí</i>		
Ano		20,96%
Ne		72,31%
nejisté		6,73%
neuveďeno		0,00%

V procentech:		ČR
<i>Informace o BKB</i>		
tiskoviny BKB		3,27%
známi		13,65%

sdělovací prostředky	51
úřad	10
policie	85
odjinud	161
neuveдено	0
linka DONA	9
Internet	116

sdělovací prostředky	9,81%
úřad	1,92%
policie	16,35%
odjinud	30,96%
neuveдено	0,00%
linka DONA	1,73%
Internet	22,31%

Příchod do poradny	ČR
Před spácháním TČ	19
Do 14 dnů po spáchání TČ	92
Ve stadiu vyšetřování TČ (po 14 dnech od TČ)	82
Ve stadiu soudního projednávání věci	27
Po vynesení rozsudku	21
S delším čas. odstupem od spáchání TČ	65
Jiné vyjádření	214
Neuveдено	0

<i>V procentech:</i>	
Příchod do poradny	ČR
Před spácháním TČ	3,65%
Do 14 dnů po spáchání TČ	17,69%
Ve stadiu vyšetřování TČ (po 14 dnech od TČ)	15,77%
Ve stadiu soudního projednávání věci	5,19%
Po vynesení rozsudku	4,04%
S delším čas. odstupem od spáchání TČ	12,50%
Jiné vyjádření	41,15%
Neuveдено	0,00%

Klient si stěžuje na:	CR
1. policii	83
2. soud	27
3. pojišťovnu	1
4. jinou státní instituci	43
5. nestátní subjekt	13
6. mezilidské vztahy / rodinné	334
7. nedostatečnost zákona	26
8. jiná stížnost	112

Poskytnutá pomoc:	CR
1. právní	389
2. psychologická	325
3. organizační	316
4. morální	7
5. doprovod - k soudu, policii, na úřad	0
6. rehabilitační ordinace Monada	2
7. psychoterapie	59
8. jiná pomoc :	7

Druh trestného činu:	CR
1. vražda	46
2. ublížení na zdraví	87
3. loupež	7
4. omezování osobní svobody	19
5. rvačka	2
6. vydírání	22
7. útisk	0
8. porušování domovní svobody	11
9. znásilnění	56
10. pohlavní zneužívání	15
11. krádež	18
12. zpronevěra	3
13. podvod	16
14. vyhrožování	52
15. jiný trestný čin	48
16. týrání osoby žijící ve společně obývaném obydlí	94
17. nejde o trestný čin	116
18. stalking	42

Zdroj: <http://www.bkb.cz>

Příloha 5: Statistika Bílého kruhu bezpečí, o.s., I. – III. čtvrtletní 2011

Statistika Bílého kruhu bezpečí, o. s.

I. - III. čtvrtletí 2011 - osobní kontakt v poradnách BKB (tj. odborné poradenství)

Čtvrtletní přehled 2011		ČR
I.		264
II.		256
III.		273
IV.		
Celkem		793

V procentech:		ČR
<i>Čtvrtletní přehled 2011</i>		
I.		33%
II.		32%
III.		34%
IV.		0%
Celkem		100%

Údaje o klientech		ČR
žena		626
muž		144
pár		23

V procentech:		ČR
<i>Údaje o klientech</i>		
žena		78,94%
muž		18,16%
pár		2,90%

Věk klientů		ČR
0 - 15 let		5
15 - 25 let		112
25 - 40 let		284
40 - 50 let		165
50 - 60 let		105
60 a více		121
neurčeno		1

V procentech:		ČR
<i>Věk klientů</i>		
0 - 15 let		0,63%
15 - 25 let		14,12%
25 - 40 let		35,81%
40 - 50 let		20,81%
50 - 60 let		13,24%
60 a více		15,26%
neurčeno		0,13%

Klient přichází		ČR
sám		562
v doprovodu		231
neuveďeno		0

V procentech:		ČR
<i>Klient přichází</i>		
sám		70,87%
v doprovodu		29,13%
neuveďeno		0,00%

Vztah k TČ		ČR
obět		491
příbuzný oběti		113
známý oběti		7
svědek		7
jiný		32
pachatel		5
nemá vztah k TČ		138
neudáno		0

V procentech:		ČR
<i>Vztah k TČ</i>		
obět		61,92%
příbuzný		14,25%
známý		0,88%
svědek		0,88%
jiný		4,04%
pachatel		0,63%
nemá vztah k TČ		17,40%
neudáno		0,00%

Tr. čin ohlášen policii		ČR
Ano		453
Ne		268
nejde o TČ		72
neuveďeno		0

V procentech:		ČR
<i>Tr. čin ohlášen policii</i>		
Ano		57,12%
Ne		33,80%
nejde o TČ		9,08%
neuveďeno		0,00%

Domácí násilí		ČR
Ano		182
Ne		566
nejisté		45
neuveďeno		0

V procentech:		ČR
<i>Domácí násilí</i>		
Ano		22,95%
Ne		71,37%
nejisté		5,67%
neuveďeno		0,00%

Informace o BKB		ČR
tiskoviny BKB		26
známí		127
sdělovací prostředky		76

V procentech:		ČR
<i>Informace o BKB</i>		
tiskoviny BKB		3,28%
známí		16,02%
sdělovací prostředky		9,58%

úřad	24
policie	145
odjinud	215
neuvedeno	0
linka DONA	12
Internet	168

úřad	3,03%
policie	18,28%
odjinud	27,11%
neuvedeno	0,00%
linka DONA	1,51%
Internet	21,19%

Příchod do poradny	ČR
Před spácháním TČ	30
Do 14 dnů po spáchání TČ	145
Ve stadiu vyšetřování TČ(po 14 dnech od TČ)	135
Ve stadiu soudního projednávání věci	39
Po vynesení rozsudku	31
S delším čas. odstupem od spáchání TČ	79
Jiné vyjádření	334
Neuvedeno	0

<i>V procentech:</i>	
Příchod do poradny	ČR
Před spácháním TČ	3,78%
Do 14 dnů po spáchání TČ	18,28%
Ve stadiu vyšetřování TČ(po 14 dnech od TČ)	17,02%
Ve stadiu soudního projednávání věci	4,92%
Po vynesení rozsudku	3,91%
S delším čas. odstupem od spáchání TČ	9,96%
Jiné vyjádření	42,12%
Neuvedeno	0,00%

100,00%

Klient si stěžuje na:	ČR
1. policii	119
2. soud	35
3. pojišťovnu	2
4. jinou státní instituci	60
5. nestátní subjekt	22
6. mezilidské vztahy / rodinné	522
7. nedostatečnost zákona	34
8. jiná stížnost	170

Poskytnutá pomoc:	ČR
1. právní	574
2. psychologická	500
3. organizační	456
4. morální	331
5. doprovod - k soudu, policii, na úřad	18
6. rehabilitační ordinace Monada	2
7. psychoterapie	102
8. jiná pomoc :	12

Druh trestného činu:	CR
1. vražda	80
2. ublížení na zdraví	131
3. loupež	15
4. omezování osobní svobody	31
5. rvačka	0
6. vydírání	40
7. útisk	0
8. porušování domovní svobody	1
9. znásilnění	86
10. pohlavní zneužívání	28
11. krádež	24
12. zpronevěra	3
13. podvod	23
14. vyhrožování	84
15. jiný trestný čin	56
16. týrání osoby žijící ve společně obývaném obydlí	159
17. nejde o trestný čin	157
18. nebezpečné pronásledování	76

Zdroj: <http://www.bkb.cz>

Příloha 6: Zákon č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti

Ministerstvo spravedlnosti České Republiky - Informace k zákonu č. 209/1997 Sb... Stránka č. 1 z 3

[obsah](#)

Ministerstvo spravedlnosti ČR

Informace k zákonu č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů.

[Zákon č. 209/1997 Sb. o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti](#) a o změně a doplnění některých zákonů byl s účinností od 1. 7. 2006 novelizován zákonem č. 204/2006 Sb. Smyslem zákona č. 209/1997 Sb. je stanovení podmínek, za nichž stát poskytne finanční pomoc na částečné odškodnění těch, kterým byla v důsledku trestného činu způsobena vážnější újma na zdraví. Škodu vzniklou ze spáchaného trestného činu by měl především uhradit pachatel. Zákon proto výslovně stanoví, že pomoc se poskytne, pokud trestným činem způsobená škoda na zdraví nebo v důsledku smrti nebyla plně uhrazena.

Žádosti o poskytnutí pomoci vyřizuje Ministerstvo spravedlnosti a po ověření, že jsou naplněny zákonem stanovené podmínky, je obětem trestných činů jménem státu v odůvodněných případech poskytována peněžité pomoci. Ministerstvu docházejí žádosti, z jejichž obsahu je často patrné, že se žadatelé neseznámili ani s nejpodstatnějšími zásadami zákona, bez jejichž naplnění nebude možné žádost vyřídít a shledat opodstatněnou. Ministerstvo spravedlnosti se proto na potenciální žadatele obrací s prosbou, aby se před podáním žádosti seznámili s podmínkami, které zákon pro poskytnutí peněžité pomoci stanoví, a v této souvislosti poukazuje na hlavní principy zákona:

Obětí se rozumí fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Za oběť se považuje i osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo osoba, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu.

Ministerstvo spravedlnosti rozhoduje o poskytnutí pomoci občanům České republiky, za něž se pro účely zák. č. 209/1997 Sb. považuje:

- státní občan České republiky, pokud má na území České republiky místo trvalého pobytu nebo pokud se na území České republiky obvykle zdržuje,
- cizinec, pokud na území České republiky v souladu se zvláštními právními předpisy pobývá nepřetržitě po dobu delší než 90 dnů, nebo
- cizinec, který požádal o udělení azylu nebo kterému byl udělen azyl na území České republiky.

V návaznosti na Směrnici Rady 2004/80/ES ze dne 29. dubna 2004 o odškodnění obětí trestných činů (Council Directive 2004/80/EC of 29 April 2004 relating to compensation to crime victims OJ L 261 z 6. 8. 2004) je zákonem č. 209/1997 Sb. nově upraveno poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti v tzv. přeshraničních případech s členskými státy Evropské unie. Přeshraničním případem s členskými státy Evropské unie se pro účely tohoto zákona rozumí případ, kdy o poskytnutí pomoci oběti trestného činu rozhoduje příslušný orgán členského státu Evropské unie, na jehož území byl trestný čin spáchan, v případech, kdy obětí byla osoba, která má místo trvalého pobytu nebo se obvykle zdržuje na území jiného členského státu Evropské unie.

Ministerstvo spravedlnosti rozhoduje o poskytnutí pomoci v přeshraničních případech osobám, které mají místo trvalého pobytu nebo se obvykle zdržují na území jiného členského státu Evropské unie, pokud se na území České republiky staly obětí trestného činu.

Osobám s trvalým pobytem na území České republiky, které se staly obětí trestného činu, který byl spáchan na území jiného členského státu Evropské unie, poskytuje Ministerstvo spravedlnosti potřebnou součinnost k tomu, aby žádost o poskytnutí peněžité pomoci v přeshraničních případech splňovala všechny náležitosti stanovené právem příslušného členského státu Evropské unie, jehož orgán bude o poskytnutí peněžité pomoci rozhodovat.

Cizí státní příslušník, který není podle zák. č. 209/1997 Sb. považován za občana České republiky nebo není osobou, která má místo trvalého pobytu nebo se obvykle zdržuje na území jiného členského státu Evropské unie, může požadovat pomoc jako oběť trestného činu spáchaného na území České republiky pouze za podmínek a v rozsahu stanoveném vyhlášenou mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána. Takovou smlouvou je [Evropská úmluva o odškodňování obětí násilných trestných činů](#) přijatá dne 24. 11. 1983 ve Štrasburku, k níž Česká republika přistoupila dne 15. 10. 1999. Úmluva byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 141/2000 a pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. 1. 2001.

Pomoc je možno poskytnout v případech, kdy újma na zdraví dosáhla takové intenzity, která zpravidla vyvolává dlouhodobé zhoršení sociálních a dalších poměrů poškozeného. Jako určující a rychle zjistitelné hledisko, které umožní poskytnout pomoc co nejdříve, bylo stanoveno bodové ohodnocení bolestného, přičemž stát pomoc neposkytne, jestliže celková výše bodového

hodnocení za bolest nedosáhne hodnoty minimálně 100 bodů. Hodnotu bolestného stanoví lékařský posudek, který podává ošetřující lékař podle vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění.

Peněžitá pomoc se poskytne, pokud vzniklá škoda nebyla oběti plně uhrazena, a přihlíží se k tomu, zda oběť využila všech zákonných prostředků, aby uplatnila nárok na náhradu škody na pachateli nebo na jiné osobě, která je povinna škodu uhradit. Pomoc spočívá v poskytnutí jednorázové peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem.

Zákon stanoví okolnosti, za kterých stát peněžitou pomoc neposkytne. Mezi ně patří například případy, kdy oběť nedala souhlas k trestnímu stíhání pachatele trestného činu, je-li tento souhlas podmínkou zahájení trestního stíhání nebo pokračování v něm, nebo neposkytla orgánům činným v trestním řízení potřebnou součinnost, zejména tím, že bez zbytečného odkladu nepodala oznámení o trestném činu, v souvislosti s nímž požaduje náhradu škody.

Žádost o poskytnutí pomoci lze podat u Ministerstva spravedlnosti nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy se oběť dozvěděla o škodě způsobené trestným činem. Tuto lhůtu nelze prodloužit ani prominout její nedodržení, jejím uplynutím nárok na peněžitou pomoc zaniká. V zájmu dodržení lhůty k podání žádosti by se s podmínkami zákonem stanovenými proto měl urychleně seznámit zejména ten, kdo se stal obětí trestného činu. V řízení o trestném činu, v jehož důsledku vznikla škoda na zdraví nebo smrt, jsou orgány činné v trestním řízení povinny poskytnout oběti poučení o podmínkách, za nichž lze o poskytnutí pomoci žádat.

Pomoc se na žádost oběti, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví, poskytne v paušální částce 25 000 Kč nebo ve výši, která představuje oběti prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 150.000,- Kč. Prokáže-li oběť poté, co jí byla poskytnuta pomoc, že jí vzniklá škoda je vyšší, než jaká byla podkladem pro poskytnutí pomoci, lze jí poskytnout na její žádost podanou ve lhůtě stanovené tímto zákonem pomoc opětovně; přitom se přihlédne k částkám již vyplaceným.

Fyzické osobě, která je pozůstalou po oběti, jež v důsledku trestného činu zemřela (byla-li rodičem, manželem nebo dítětem zemřelého a současně v době jeho smrti s ním žila v domácnosti, nebo již zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu), se poskytne peněžitá pomoc v paušální částce 150.000,- Kč; pomoc nesmí ve svém součtu přesáhnout částku 450.000,- Kč, a je-li počet obětí více než tři osoby, poskytovaná částka se u každé oběti přiměřeně krátí.

Poskytnutá pomoc není nenávratnou dávkou, neboť ten, komu byla poskytnuta, je povinen do pěti let ode dne, kdy byla pomoc poskytnuta, odvést na účet Ministerstva spravedlnosti částky, které obdržel jako náhradu škody, a to až do výše poskytnuté pomoci. Pokud však v uvedené lhůtě oběť trestné činnosti na náhradu škody žádnou částku neobdržel, pak jí povinnost vůči státu spočívající ve vrácení peněžité pomoci nevzniká. Zákon stanoví i podmínky, za kterých se stát může k žádosti oběti vzdát práva na vrácení poskytnuté pomoci.

Náležitosti žádosti o poskytnutí pomoci stanoví § 10 zákona tak, že:

V žádosti je třeba uvést jméno a příjmení oběti, datum jejího narození, bydliště, rodné číslo a připojit k ní:

- a. *poslední rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení o trestném činu nebo o jeho oznámení; nemůže-li oběť takové rozhodnutí připojit, je třeba, aby označila orgán činný v trestním řízení, který o trestném činu naposledy konal řízení, a uvedla údaje o osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud je jí známa,*
- b. *údaje o škodě vzniklé v důsledku trestného činu a o jejím rozsahu, případně o rozsahu, v jakém již škoda byla uhrazena, a o úkonech, které oběť učinila k vymáhání škody,*
- c. *údaje o svých majetkových a výdělkových poměrech,*

Doklady o majetkových a výdělkových poměrech lze nahradit čestným prohlášením.

Je-li žadatelem osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, je povinen uvést, zda je jedinou osobou splňující podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci, popř. kolik osob tyto podmínky splňuje, pokud jsou mu tyto skutečnosti známy.

Zkušenosti získané při posuzování žádostí o poskytnutí pomoci ukazují, že právo na poskytnutí peněžité pomoci je někdy chápáno jako právo na výplatu zvláštní dávky, která nesouvisí s existencí škody na zdraví ve smyslu občanského zákoníku. Vedle trestněprávní odpovědnosti (kdy se rozhoduje o vině a trestu) nese pachatel trestného činu také občanskoprávní odpovědnost, což znamená, že je povinen nahradit škodu vzniklou oběti. Právě nenaplnění této povinnosti je jednou ze základních podmínek pro poskytnutí peněžité pomoci státem. Někdy může nastat i taková právní situace, že vedle odpovědnosti pachatele trestného činu jsou dány podmínky pro vznik občanskoprávní odpovědnosti také někoho jiného. Nejčastějším případem, kdy nastane konkurence odpovědnosti za škodu u různých subjektů (ze stejného skutkového stavu, ale jiného právního důvodu), jsou případy trestných činů spáchaných při řízení motorového vozidla. Za škodu způsobenou zvláštní povahou provozu motorového vozidla odpovídá podle občanského zákoníku jeho provozovatel. Při dopravních nehodách (ať již se na nich podílelo jednání kvalifikované jako trestný čin či nikoliv) je tedy odškodnění především zajištěno speciálním právním institutem. Možná neschopnost provozovatele motorového vozidla dostát takto vzniklému odpovědnostnímu závazku je eliminována existencí povinné smluvního pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou provozem motorového vozidla. Záměrem zákona nebylo, aby v případech trestněprávně projednávaných dopravních nehod stát poskytoval obětem peněžitou pomoc, jestliže náhrada škody je zajištěna pojištěním odpovědnosti za škodu a k této skutečnosti je při posuzování žádostí přihlíženo. Obdobně se posuzují případy, kdy ke škodě na zdraví došlo v důsledku trestného činu spáchaného na osobě, která přitom plnila povinnosti ze svého povolání, a to za okolností, které zároveň vyvolávají vznik odpovědnosti za škodu způsobenou v důsledku pracovního úrazu.

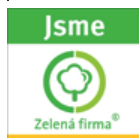
Písemné žádosti o poskytnutí pomoci lze zaslat (nejlépe doporučeně) na adresu:

Ministerstvo spravedlnosti, odbor odškodňování, Vyšehradská 16, Praha 2, PSČ 128 10.

in podobu žádosti doporučujeme využít dotazník, který lze vyplnit [zde](#).

Telefonické dotazy k vyřizování žádostí podle zákona č. 209/1997 Sb. lze činit na pražském telefonním čísle 221 997 966. Fax odboru odškodňování 221 997 967, e-mail: odsk@msp.justice.cz

Ministerstvo spravedlnosti neformálně spolupracuje i s Bílým kruhem bezpečí, občanským sdružením zaměřeným na pomoc obětem trestných činů a na prevenci kriminality, jehož centrála sídlí v Praze 5, 150 00, U Trojice 2.

Příloha 7: Doporučení a rozhodnutí

Doporučení a rozhodnutí

Stránka č. 1 z 5

Doporučení a rozhodnutí

- [Doporučení Rec\(2006\)8 Výboru ministrů členským státům ohledně pomoci obětem trestných činů](#)

Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie

ze dne 15. března 2001 O POSTAVENÍ OBĚTÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ (2001/220/JHA)

RADA EU,
s ohledem na Smlouvu o Evropské unii a zejména pak na její článek 31 a článek 34(2)(b),
s ohledem na iniciativu Portugalské republiky (1),
s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu (2),

Vzhledem k tomu, že:

(1) V souladu s Akčním plánem Rady a Komise, sledujícím nejlepší způsob naplňování ustanovení Amsterdamské smlouvy v oblasti svobody, bezpečnosti a justice, zejména pak jejích bodů 19 a 51 (c) v průběhu pěti let od jejího vstupu v platnost, by se měla otevřít otázka podpory obětí zločinu tak, že by se provedlo porovnání systémů odškodňování obětí a posoudila realnost odpovídajících kroků v rámci Evropské unie.

(2) Komise předložila Evropskému parlamentu, Radě a Hospodářskému a sociálnímu výboru dne 14. července 1999 sdělení, nazvané "Oběti trestných činů v Evropské unii: úvahy o standardech a odpovídajícím postupu". Evropský parlament přijal Rezoluci o Sdělení Komise dne 15. června 2000.

(3) Závěry zasedání Rady EU, konaného ve finském Tampere ve dnech 15.-16. října 1999, zejména pak bod 32 těchto závěrů, stanoví, že by se měly navrhnout minimální standardy týkající se ochrany obětí zločinu, zejména ale přístupu těchto obětí k justici a jejich práva na kompenzaci utrpených škod včetně právních nákladů. Kromě toho by se měly založit národní programy sledující financování veřejných a nevládních opatření v zájmu pomoci obětem a jejich ochrany.

(4) Členské státy by měly sblížovat své zákony a předpisy v míře nezbytné k dosažení cíle, jímž je umožnit obětem zločinu vysokou úroveň ochrany, bez ohledu na členský stát, v němž se tyto oběti právě zdržují.

(5) Měly by se uvážit potřeby obětí, a k těm by se pak mělo přistupovat komplexně a koordinovaně, s vyvarováním se dílčích nebo nekonzistentních řešení, jež mohou být podnětem k sekundární diskriminaci.

(6) Ustanovení tohoto rámcového Rozhodnutí se tedy neomezují pouze na pečování o zájmy obětí v průběhu vlastního trestního řízení. Pokrývají rovněž určitá opatření na pomoc těmto obětem před a po trestním řízení, a mohla by tak zmírnit následné dopady zločinu.

(7) Opatření na pomoc obětem zločinu, a zejména pak ustanovení týkající se odškodnění a mediace, se nevztahují k opatřením podle občanského procesního práva.

(8) Pravidla a praktické postupy je třeba pokud jde o postavení a základní práva obětí sblížovat, se zvláštním ohledem na právo respektování jejich důstojnosti, právo na poskytování a získávání informací, právo rozumět a být chápán, právo na ochranu v různých stádiích soudního procesu a právo na přihlížení ke znevýhodnění života v jiném členském státě než je ten, v němž byl zločin spáchán.

(9) Ustanovení tohoto Rámcového rozhodnutí však členským státům neukládají povinnost zajistit, aby se oběťmi zacházelo způsobem rovnocenným tomu, s nímž se přistupuje k procesní straně.

(10) Důležité je zapojení specializovaných služeb a skupin na podporu obětí, a to jak před konáním trestního řízení, tak v jeho průběhu a po jeho skončení.

(11) Osoby přicházející do styku s oběťmi by se měly vhodně a přiměřeně instruovat, neboť taková průprava má zásadní význam jak pro oběti samotné, tak k dosažení účelů řízení.

(12) Mělo by se využít existujících kontaktních míst odpovídajících síťových uspořádání v členských státech, ať již v rámci justičního systému nebo sítě skupin na podporu obětí.

(1) OJ C 243, 24.8.2000, s. 4

(2) Stanovisko vydané dne 12.12.2000 (v Úředním věstníku zatím nebylo zveřejněno)

SCHVÁLILA TOTO RÁMCOVÉ ROZHODNUTÍ:

Článek 1
Definice

Pro účely tohoto Rámcového rozhodnutí platí tyto definice:

- (a) "Oběť" je fyzická osoba, která utrpěla škodu, včetně fyzické nebo mentální újmy, citového strádání nebo ekonomické ztráty v přímé souvislosti se skutky nebo opomenutím a zanedbáním, které jsou porušením trestního zákona členského státu;
- (b) "Organizace na podporu obětí" je nevládní organizace právoplatně ustavená v členském státě - poskytuje bezúplatně podporu obětem zločinu a její činnost za odpovídajících podmínek znamená doplnění role státu v této oblasti;
- (c) pojem "trestní řízení" bude chápán v souladu s aplikovatelným národním právem;
- (d) pojem "řízení" bude vykládán tak, že kromě trestního řízení bude zahrnovat veškeré kontakty obětí s kterýmkoli orgánem, státní správou nebo organizací na podporu obětí, navazované ve spojení s daným případem ještě před zahájením trestního procesu, v jeho průběhu a po jeho skončení;
- (e) pojem "mediace v trestních věcech" bude chápán jako snaha o vyjednání odpovídajícího řešení mezi obětí a pachatelem trestného činu, vyvíjená před zahájením trestního řízení nebo v jeho průběhu a mediovaná kompetentní osobou.

Článek 2

Respekt a uznání

1. Každý členský stát zajistí, aby oběti sehrávaly skutečnou a odpovídající roli v systému trestního soudnictví. Bude dále vyvíjet maximální úsilí, aby se v průběhu řízení s oběťmi zacházelo s náležitou úctou pokud jde o jejich lidskou důstojnost, a bude uznávat jejich práva a legitimní zájmy, zejména s ohledem na trestní řízení.
2. Každý členský stát zajistí, aby zvláště zranitelné oběti měly možnost specifického zacházení, nejlépe vyhovujícího daným okolnostem.

Článek 3

Slyšení a předložení důkazů

Každý členský stát zajistí obětem v průběhu řízení možnost vyslechnutí a předložení důkazů.
Každý členský stát přijme odpovídající opatření, aby jeho úřady oběti vyslychaly pouze pokud to bude nezbytné k účelům trestního řízení.

Článek 4

Právo na obdržení informací

1. Každý členský stát zajistí, aby oběti měly počínaje prvním kontaktem s orgány vymáhajícími právo přístup k relevantním informacím na ochranu svých zájmů, a to cestou jakýchkoli prostředků, které se budou považovat za vhodné, a pokud možno v jazycích, jež se běžně používají. Obsahem takových informací bude minimálně:
 - (a) typ služeb nebo organizací, na něž se lze obracet s žádostí o podporu;
 - (b) typ podpory, kterou lze získat;
 - (c) kam a jak mají oběti oznámit trestný čin;
 - (d) procedury, jež následují po takovém oznámení, a role obětí ve spojitosti s takovými procedurami;
 - (e) jak a za jakých podmínek mohou oběti získat ochranu;
 - (f) v jakém rozsahu a za jakých podmínek mají oběti přístup
 - (i) k právnímu poradenství nebo
 - (ii) k právní pomoci anebo
 - (iii) k jakémukoli typu poradenství,jestliže v případech, s nimiž se počítá v bodech (i) a (ii) jsou oběti oprávněny takové informace obdržet;
 - (g) požadavky na oběti kladené, aby byly oprávněny k odškodnění;
 - (h) jestliže mají stále bydliště v jiném státě, jakákoli zvláštní opatření, jež jim jsou dostupná na ochranu jejich zájmů.
2. Každý členský stát zajistí, aby oběti, které projevíly v tomto směru odpovídající přání, byly průběžně informovány:
 - (a) o výsledcích vyřizování jejich stížností;
 - (b) o relevantních faktorech, jež jim umožní, aby v případě stíhání znaly způsob vedení trestního řízení týkajícího se osoby stíhané pro trestné činy, jež se jich týkají, s výjimkou výjimečných případů, kde by mohl být ohrožen odpovídající průběh projednávání případu;
 - (c) o rozsudku vyneseném soudem.
3. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zajistily, že alespoň v případech, kde by oběti mohly být vystaveny nebezpečí při propuštění dané osoby, stíhané nebo odsouzené pro trestný čin, se bude moci podle nezbytnosti přimout rozhodnutí o vvrozumění těchto obětí.
4. Jestliže členský stát postoupí z vlastní iniciativy informace odkazované v paragrafech 2 a 3, musí zajistit, aby oběti měly právo je nepřijmout, pokud by jejich sdělení nebylo podle podmínek relevantního trestního řízení obligatorní.

Článek 5

Záruky komunikace

Každý členský stát ve vztahu k obětem majícím status svědků nebo stran v řízení přijme nezbytná opatření k maximálně možnému omezení komunikačních překážek, pokud jde o účast těchto obětí na relevantních stadiích daného trestního řízení nebo o jejich porozumění takovému trestnímu řízení, v rozsahu, srovnatelném s opatřeními tohoto typu, která přijme s ohledem na obžalované.

Článek 6

Specifická pomoc obětem

Každý členský stát zajistí, aby oběti měly přístup k poradenství odkazovanému v článku 4(1)(f)(iii), poskytovanému bezúplatně tam, kde je to přikázáno, a týkajícímu se role těchto obětí v řízení, a podle vhodnosti i právní pomoci odkazované v článku 4(1)(f)(ii), pokud je možné, aby měly status stran v trestním řízení.

Článek 7**Výlohy obětí spojené s trestním řízením**

Každý členský stát dá v souladu s aplikovatelnými národními předpisy obětem, majícím status stran nebo svědků, možnost refundace výloh vzniklých v důsledku jejich legitimní účasti na trestním řízení.

Článek 8**Právo na ochranu**

1. Každý členský stát zajistí přiměřenou úroveň ochrany obětí a podle vhodnosti i jejich rodin nebo osob v podobném postavení, zejména pokud jde o jejich bezpečí a ochranu jejich soukromí v těch případech, kde kompetentní orgány usoudí, že hrozí vážné riziko odvety, nebo existuje nezvratný důkaz vážného úmyslu narušit soukromí těchto obětí.
2. Za tímto účelem a bez dotčení paragrafu 4, každý členský stát zaručí, že bude možné podle nezbytnosti jako součást soudního řízení přijmout odpovídající opatření na ochranu soukromí a fotografického zobrazení obětí a jejich rodin nebo osob v podobném postavení.
3. Každý členský stát dále zajistí, aby byla možnost vyhnout se v prostorách soudu kontaktům obětí s pachatelem, pokud trestní řízení takový kontakt naopak nevyžaduje. Tam, kde by to pro tento účel bylo vhodné, vyhradí postupně každý členský stát část soudních prostor jako zvláštní čekárnu pro oběti.
4. Každý členský stát zajistí, aby v případech, kde existuje potřeba chránit oběti – zejména ty nejvíce zranitelné – před důsledky podání svědectví při veřejném soudním projednávání, mohly být oběti z rozhodnutí soudu oprávněny svědčit způsobem, který umožní dosáhnout tohoto cíle pomocí jakýchkoli vhodných prostředků slučitelných se základními právními principy daného státu.

Článek 9**Právo na odškodnění v průběhu trestního řízení**

1. Každý členský stát zajistí, aby oběti trestných činů byly oprávněny obdržet v přiměřené časové lhůtě v průběhu trestního řízení rozhodnutí o odškodnění ze strany pachatele, s výjimkou, kdy v určitých případech národní právo umožňuje poskytnutí kompenzace jiným způsobem.
2. Každý členský stát přijme odpovídající opatření k nabádání pachatele k poskytnutí adekvátního odškodnění obětem.
3. Pokud není naléhavě pro účely trestního řízení vyžadován, dobytý majetek náležející obětem a zabavený v průběhu trestního řízení, se těmto obětem bezodkladně vrátí.

Článek 10**Mediace v trestních věcech v průběhu trestního řízení**

1. Každý členský stát bude usilovat o prosazování mediace v trestních věcech u trestných činů, jež považuje za vhodné pro tento druh opatření.
2. Každý členský stát zajistí, aby bylo možno brát v úvahu jakoukoli dohodu mezi obětí a pachatelem, dosaženou v průběhu takové mediace v trestních věcech.

Článek 11**Oběti s trvalým bydlištěm v jiném členském státě**

1. Každý členský stát zajistí, aby jeho kompetentní úřady mohly přijmout odpovídající opatření k maximálnímu omezení potíží, jimž musí oběť čelit v případě, že má stále bydliště v jiném státě než je ten, v němž byl trestný čin spáchán, zejména s ohledem na organizaci řízení. K tomuto účelu by orgány daného státu měly být zejména:

- schopny rozhodnout, zda oběť může učinit výpověď bezprostředně po spáchání trestného činu,
- za účelem vyslechnutí obětí sídlících v zahraničí schopny pokud možno využít ustanovení o videokonferencích a telefonních konferencích, odkazovaných v článku 10 a 11 Úmluvy o vzájemné pomoci mezi členskými státy Evropské unie v trestních věcech ze dne 29. května 2000 (1)

2. Každý členský stát zajistí, aby oběť trestného činu v jiném členském státě než je ten, kde tato oběť má trvalé bydliště, mohla ke kompetentním úřadům státu, v němž má trvalý pobyt, podat stížnost, jestliže tak není schopna učinit v členském státě, kde byl trestný čin spáchán, anebo pokud jde o závažný trestný čin, jestliže si nepřála tak učinit.

Kompetentní úřad, k němuž je stížnost podána, v případě, že sám nemá v tomto ohledu odpovídající kompetenci, předá takovou stížnost bezodkladně kompetentnímu orgánu nacházejícímu se na území, na němž byl trestný čin spáchán. Stížnost bude projednána v souladu s národním právem státu, v němž byl trestný čin spáchán.

Článek 12**Spolupráce mezi členskými státy**

Každý členský stát bude podporovat a zvalitňovat spolupráci mezi členskými státy, aby tak usnadnil efektivnější ochranu zájmů obětí v trestním řízení, ať již formou sítě přímo napojených na soudní systém anebo vazeb mezi organizacemi na podporu obětí.

(1) OJ C-197, 12.7.2000, s.1

Článek 13

Odborné služby a organizace na podporu obětí

(1) Každý členský stát bude v souvislosti s řízením prosazovat zapojení systémů podporujících oběti, odpovědných za zajištění počátečního přijetí obětí a následně za poskytnutí podpory a pomoci, ať již cestou uvolnění speciálně školeného personálu veřejné správy anebo uznáním a finančním zabezpečením organizací na podporu obětí.

(2) Každý členský stát bude v rámci řízení podněcovat odpovídající kroky takového personálu nebo organizací podporujících oběti, zejména s ohledem na:

- (a) informovanost obětí;
- (b) pomoc obětem v souladu s jejich okamžitými potřebami;
- (c) provádění obětí, podle nezbytnosti a možností v průběhu trestního řízení;
- (d) na vyzádání poskytování pomoci obětem po skončení trestního řízení.

Článek 14

Školení personálu zahrnutého do řízení anebo jinak přicházejícího do styku s oběťmi

(1) Cestou veřejné správy nebo financováním organizací podporující oběti bude každý členský stát podněcovat iniciativy umožňující personálu podlejícímu se na řízení anebo jinak přicházejícímu do styku s oběťmi účasť na vhodném školení se zvláštním odkazem na potřeby nejvíce zranitelných skupin.

(2) Paragraf 1 se bude aplikovat zejména na policejní úředníky a právníky provozující praxi.

Článek 15

Praktické podmínky s ohledem na postavení obětí v řízení

(1) Každý členský stát bude s ohledem na řízení vůbec a zvláště pak v místech konání soudního řízení, kde může být zahájeno trestní řízení, podporovat postupné vytváření nezbytných podmínek směřujících k odvrácení druhotné diskriminace a k zabraňování zbytečnému nátlaku na oběti. To se bude vztahovat zejména na odpovídající počáteční přijetí obětí a zavádění podmínek přiměřených jejich situaci v daných místech.

(2) Pro účely paragrafu 1 bude každý členský stát brát ohled zejména na zařízení soudů, policejních stanic, veřejné správy a organizací podporujících oběti.

Článek 16

Územní rozsah

Toto Rámcové rozhodnutí se bude týkat Gibraltarů.

Článek 17

Implementace

Každý členský stát vydá zákony, předpisy a správní ustanovení, nezbytné ke splnění tohoto Rámcového rozhodnutí:

- s ohledem na článek 10, 22. března 2006,
- s ohledem na články 5 a 6, 22. března 2004,
- s ohledem na ostatní ustanovení, 22. března 2002.

Článek 18

Vyhodnocení

V souladu s termíny uvedenými v článku 17, zašle každý členský stát Generálnímu sekretariátu Rady a Komisi příslušná znění ustanovení, uzákoňujících v národním právu požadavky stanovené tímto Rámcovým rozhodnutím. V průběhu jednoho roku od každého z obou dat, Rada na základě zpráv sestavené Generálním sekretariátem na základě informací obdržaných od členských států, a písemné zprávy předložené Komisí, vyhodnotí opatření, jež členské státy přijaly, aby splnily ustanovení tohoto Rámcového rozhodnutí.

Článek 19

Vstup v platnost

Toto Rámcové rozhodnutí vstoupí v platnost dnem svého zveřejnění v *Úředním věstníku Evropských společenství*.
V Bruselu dne 15. března 2001.

Za Radu,

Předseda
M.-I. KLINGVALL

Představenstvo o.s. Bílý kruh bezpečí uděluje souhlas k užití a šíření materiálů umístěných na této stránce ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, za podmínky, že kopie budou využívány pouze k nekomerčním informačním účelům, dílo nebude nijak upravováno ani měněno, grafické prvky tvořící součást díla (grafy a tabulky) nebudou rozmnožovány a šířeny odděleně od souvisejícího textu a naopak. Na každé takto pořízené kopii tohoto díla bude viditelně uveden text: "Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s."

Schváleno představenstvem Bílého kruhu bezpečí, o.s. dne 21.4.2009

Příloha 8: Policista v kontaktu s obětí TČ

Policista v kontaktu s obětí TČ

Stránka č. 1 z 1

Policista v kontaktu s obětí TČ

Pro jednání policisty s obětí trestného činu je důležité znát, co oběť po činu prožívá, co cítí. Emocionální rány zahrnují zejména strach z pachatele, nedůvěru, nejistotu, nemožnost soustředit se, rozpomenuout se na některé detaily činu, ale také vztek, podrážděnost a lítost. Policista by měl respektovat pocity oběti a v žádném případě by je neměl zlehčovat či zesměšňovat.

- **Do 36 hodin po činu oběť může být v šoku**, prožívá akutní stresovou reakci.

Hlavní zásady pro jednání policistů s obětí:

Informace – poskytněte oběti informace o obvyklém postupu ve vyšetřování, co se bude dít nyní a co později, kde oběť získá další informace, říkejte jen pravdu. Informujte srozumitelně o právech v trestním řízení, zejména o institutu zmocněnce a o peněžité pomoci státu. Nezapomínejte na pozůstalé (děti) odkázané výživou na zemřelého. Nebývají účastníky trestního řízení a mají možnost získat peněžitou pomoc. Poskytněte oběti informace o místech psychologické pomoci a podpory.

Důvěra a porozumění – oběť si zaslouží váš respekt, trestný čin nespáchala. Dejte jí to najevo svým chováním, buďte trpěliví a ptejte se bezprostředně po činu, zda jí můžete pomoci („Jak se cítíte?“ „Jste v pořádku?“ „Chápu, že máte zlost.“ „Je to naprosto normální, že se tak cítíte.“ „Nemám někomu zavolat?“ „Nemám s vámi chvíli raději zůstat, vidím, že vám není dobře.“).

Bezpečí – oběť má bezprostředně po činu, ale i později velký strach. Pomozte jí obnovit narušený pocit bezpečí. Přemýšlejte, co můžete v konkrétní situaci udělat. Můžete říci „chci, abyste věděla, že vám už nic nehrozí“, „domluví se sousedy, aby se na vás občas podívali“.

Empatie – zkuste se na moment vcítit do „kůže“ oběti, pomůže vám to zvolit nejlepší způsob jednání.

Otázky pokládejte tak, abyste oběť zbytečně netraumatizovali.

Mluvte stručně a jasně. Vždy se ujistěte, že vám oběť rozuměla. Tváří v tvář úřednímu vystupování se oběi stydí přiznat, že obsahu sdělení nerozumí (zejména starší lidé, mladiství a ženy).

Začněte vstřícně: „Chci, abyste rozuměla tomu, co budeme dělat.“ „Jestli dovolíte, teď bych chtěl hovořit o tom, co se stalo. Potřebuji další informace.“

Dopad trestného činu na oběť závisí na třech faktorech:

1. Previktivní osobnost pachatele (jaký byl člověk před trestným činem).
2. Okolnosti trestného činu (míra násilí, stupeň ponižení, hodnocení vlastního chování, chování jiných osob na místě činu).
3. Reakce okolí (rodiny, přátel, policistů, personálu nemocnice, soudních znalců, soudce a dalších).

Práva oběti:

- právo na informace, právo na aktivní účast v trestním řízení, právo na náhradu škody, právo na zmocněnce, právo na právní pomoc, právo na ochranu a bezpečí

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ centrála: 257 317 110 NONSTOP
(pomoc obětem trestných činů)

LINKA DONA: 251 511 313 NONSTOP
(pomoc obětem domácího násilí)

CENTRUM KRIZOVÉ INTERVENCE: 284 016 666 NONSTOP
LINKA DŮVĚRY RIAPS: 222 580 697 NONSTOP
SENIOR TELEFON: 800 157 157 NONSTOP
ROSA:
(centrum pro týrané a osamělé ženy) 241432 466, 602 246 102

LINKA DŮVĚRY ÚSTÍ NAD LABEM 475 600 789
pro děti, dospívající a dospělé: 732 950 930 NONSTOP

©2005 Bílý kruh bezpečí

Představenstvo o.s. Bílý kruh bezpečí uděluje souhlas k užití a šíření materiálů umístěných na této stránce ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, za podmínky, že kopie budou využívány pouze k nekomerčním informačním účelům, dílo nebude nijak upravováno ani měněno, grafické prvky tvořící součást díla (grafy a tabulky) nebudou rozmnožovány a šířeny odděleně od souvisejícího textu a naopak. Na každé takto pořízené kopii tohoto díla bude viditelně uveden text: "Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s."

Schváleno představenstvem Bílého kruhu bezpečí, o.s. dne 21.4.2009

mhtml:file:///D:/bakalarka/tabulky/Policista_v_kontaktu_s_obeti_TC.mht

19.1.2012

Zdroj: <http://www.bkb.cz/pro-odborniky/policiste-straznici/policista-v-kontaktu-s-obeti-tc/>

Příloha 9: Zásady pro rozhovor policisty s dítětem

Zásady pro rozhovor policisty s dítětem

Stránka č. 1 z 1

Zásady pro rozhovor policisty s dítětem

kteřé se stalo obětí nebo svědkem trestného činu

Zeptejte se na jméno dítěte, abyste ho mohli oslovit, a představte se mu.

Při navazování kontaktu s dítětem přihlídněte k jeho věku.

Při rozhovoru myslíte na to, co dítě právě prožilo a s přihlídnutím k povaze případu volte vhodná a srozumitelná slova.

Pokud dítě odpovídá slovy „nerozumím“ nebo „nevím“,

položte otázku znovu jinými slovy.

Důležité je, **aby vám dítě rozumělo.**

Rozhovor a výslech vedte tak, aby dítě mohlo zůstat spontánní.

Vyvarujte se emotivních reakcí.

Mluvte klidným a přátelským tónem.

Podporujte vše pozitivní, co vám dítě sděluje.

To mu totiž zůstane více v paměti.

Pokud je dítě unavené, přerušete rozhovor nebo výslech

a dítě zaměstnejte jinak.

V případech domácího násilí mezi rodiči dítěte se pokuste zabránit tomu, aby dítě bylo přímým svědkem policejních donucovacích opatření. Po zklidnění situace dítě informujte způsobem odpovídajícím jeho věku, co se s ním, s matkou a s otcem bude dál dít.

Pro dítě je velmi důležité, když situaci porozumí a není přehlíženo.

Chraňte dítě před dalším ohrožením.

Zvažte, zda je pro dítě bezpečné, aby zůstalo v blízkosti agresivní osoby, jestliže bydlí ve společném bytě. Vyžádá-li si to situace, přijměte odpovídající opatření. V zájmu dítěte informujte orgán sociálně právní ochrany dětí.

Představenstvo o.s. Bílý kruh bezpečí uděluje souhlas k užití a šíření materiálů umístěných na této stránce ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., autorského zákona, za podmínky, že kopie budou využívány pouze k nekomerčním informačním účelům, dílo nebude nijak upravováno ani měněno, grafické prvky tvořící součást díla (grafy a tabulky) nebudou rozmnožovány a šířeny odděleně od souvisejícího textu a naopak. Na každé takto pořízené kopii tohoto díla bude viditelně uveden text: "Copyright Bílý kruh bezpečí, o.s."

Schváleno představenstvem Bílého kruhu bezpečí, o.s. dne 21.4.2009

Příloha 10: Průvodce pro oběti trestných činů

3. Požadovanou výši náhrady škody je třeba co nej přesněji vyjádřit v penězích a doložit na policii potřebné doklady (např. účtenky). Pokud si nejste výši škody jisti, požádejte o vypracování odborného znaleckého posudku.

4. Pokud soud rozhodne o náhradě škody, doručí Vám trestní příkaz nebo rozsudek.

5. Pokud škoda nebude dostatečně doložena a soud Vás odkáže na občanskoprávní řízení, je na Vašem rozhodnutí, zda podáte žalobu a předložíte dostatek důkazů, aby Vám soud v občanskoprávním řízení (tedy jiný soudce než ten, který soudil obviněného) mohl náhradu škody přiznat. V tomto případě je vhodné poradit se s advokátem.

6. Pokud Vám odsouzený, kterému byla rozhodnutím soudu stanovena povinnost uhradit škodu způsobenou trestným činem, nebude ochoten škodu nahradit ani ve splátkách, můžete navrhnout exekuci jeho majetku. Obrátte se buď na exekuční oddělení soudu v místě bydliště odsouzeného nebo na kteréhokoliv soukromého exekutora (kontakt získáte např. na soudu, v telefonním seznamu nebo na www.exekutorskacomora.cz). Rychlejší náhradu škody pomůže, pokud uvedete co nejvíce informací o odsouzeném, např. o jeho zaměstnání a majetkových poměrech, některé z nich můžete zjistit nahlédnutím do trestního spisu.

Trestný čin může mít kromě zmíněných škod následky také na Vaši psychiku a vztahy s dalšími lidmi - v takovém případě rozhodně neváhejte obrátit se na příslušné odborníky (psycholog, psychoterapeut, psychiatr).

Projekt „Restorativní justice - podpora a poradenství obětem trestných činů“ realizuje Probační a mediální služba v partnerství s Asociací občanských poraden.

PRŮVODCE

PRO OBĚTI TRESTNÉHO ČINU

Obětí trestného činu je fyzická osoba, které v důsledku trestného činu vznikla škoda na zdraví. Za obět se rovněž považuje osoba pozůstalá po oběti, která v důsledku trestného činu zemřela, jestliže této osobě zemřelý poskytoval výživu nebo byl povinen poskytovat (zákon č. 209/1997 Sb., o peněžitě pomoci obětem trestných činů).

Poskozeným je v souladu se zákonem každý, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví nebo způsobená majetková, morální či jiná škoda (zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád).

Další informace a pomoc Vám ochotně poskytnou probační centra zapojená v projektu:

Praha, Jihlava, Písek, Uherské Hradiště, Ostrava,

Hradec Králové, Mladá Boleslav,

Valašské Meziříčí-Vsetín, Opava, Havířov-Karvina

Více informací naleznete také na:

www.obcanskeporadny.cz/poradenstvi-obetem-tc/

www.pmscr.cz/projekty-2/

PMS PROBAČNÍ A MEDIÁČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

ASOCIACE
OBCANSKÝCH
PORADEN

Projekt je financován Evropskou unií a Českou republikou.

Práva poškozeného trestným činem:

- 1. Podat trestní oznámení** - lze písemně nebo ústně do protokolu, mělo by obsahovat:
 - kdo ho podává (lze i anonymně, nicméně nedoporučujeme)
 - komu (kterýkoli útvar Policie ČR nebo státní zastupitelství)
 - kdy došlo k události
 - kdo spáchal oznamovaný skutek (popis, případně "neznámý pachatel")
 - kde došlo k události
 - jakým způsobem došlo k události
 - co bylo událostí způsobeno (následky, škoda, ...)
 - motiv jednání pachatele
 - vhodné je označení důkazů a navržení svědků (včetně kontaktů)
 - oznamovatel má právo žádat, aby byl do jednoho měsíce vyrozuměn o učiněných opatřeních (doporučujeme)

- 2. Činit v trestním řízení návrhy důkazů.**

- 3. Nahlížet do spisu** a pořizovat si z něj na vlastní náklady kopie či vypsiky.

- 4. Požádat již během trestního řízení státního zástupce nebo soud o poskytnutí informace**, zda byl pachatel propuštěn nebo uprchl z vězení (platí v případě, že orgán činný v trestním řízení sledá, že poškozenému hrozí nebezpečí v souvislosti s pobytem obviněného nebo odsouzeného na svobodě a poučí poškozeného o této možnosti).

- 5. Zúčastnit se hlavního líčení** a veřejného zasedání konaného o odvolání a vyjádřit své názory, potřeby.

- 6. Žádat náhradu škody**, která vznikla trestným činem (tedy přihlásit se k trestnímu řízení s konkrétní výší požadované náhrady škody - viz dále).

- 7. Nechat se v trestním řízení zastupovat zmocněncem** (jakákoliv osoba nevystupující v případě - na základě plné moci) či advokátem (nemá-li poškozený prokazatelné dostatek finančních prostředků, má právo žádat o poskytnutí ad-vokáta za sníženou odměnu nebo zdarma soud či státního zástupce, o bezplatné ustanovení advokáta lze požádat také Českou advokátní komoru).

- 8. Žádat mediaci nebo souhlasit s ní** (tj. zprostředkování mimosoudního řešení konfliktu, který vznikl mezi poškoze-ným a pachatelem v důsledku trestného činu - mediaci pro-vádí Probační a mediální služba, umožňuje oběti zohlednit její zájmy a potřeby).

- 9. I některé případy domácího násilí mohou být hodnoceny jako trestný čin.**

O Vašich právech Vás musí orgány činné v trestním řízení, tzn. policie, státní zástupce a soud, řádně a podrobně poučit.

Typy škod a jejich náhrada:

- **Škoda na zdraví:** pokud Vám bylo ublíženo na zdraví, po-žádejte svého lékaře o stanovení tzv. bolestného (jedna hod je roven 120 Kč), popřípadě ztížení společenského uplatnění při trvalých následcích.

- **Pokud jste utrpěli vážnější škodu na zdraví** (alespoň 100 bodů bolestného) nebo jste pozůstali po oběti usmrcené trestným činem, na které jste byli odkázáni výživou, a nepodaří se Vám dosáhnout náhrady škody od viníka nebo např. od pojišťovny, můžete požádat nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy jste se o škodě dověděli, o poskytnutí peněžité pomoci Ministerstva spravedlnosti České republiky (Vyšehradská 16, Praha 2), a to dle zákona č. 209/1997 Sb. v platném znění.

Pokud bude Váš nárok uznán, bude Vám poskytnuta náhrada:
a) v případě škody na Vašem zdraví v pausální částce 25 000 Kč, nebo ve výši, která představuje Vámi prokázanou ztrátu na výdělků a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela, a to do maximální výše 150 000Kč.

b) v případě pozůstalých po oběti usmrcené trestným činem, na které jste byli odkázáni výživou, pomoc nesmí ve svém součtu přesáhnout částku 450 000 Kč, a je-li počet obětí více než tři osoby, poskytovaná částka se u každé oběti přiměřeně krátí.

Úhrada nákladů na léčení: poplatky za léky, rehabilitační pomůcky, cesty k odborným lékařským vyšetřením či na rehabilitaci, náklady na výpomoc v domácnosti, ošetřovatelku apod.

Náhrada výdělků: týká se ztráty na výdělků během pracovní neschopnosti, ztráty výdělků po skončení pracovní neschopnosti, případně i ztráty na duchodu.

Náhrada odcizených či zničených věcí: např. oblečení, hodinky, telefon, kolo apod.

Škoda na vozidle: škodu vzniklou při dopravní nehodě je třeba co nejdříve nahlásit pojišťovně a z tzv. "povinného ručení" máte dle zákona č. 168/1999 Sb. nárok na uhrazení některých druhů škod. Pojišťovnu tzv. škůdce lze dohledat přes SPZ vozidla v informačním středisku České kanceláře pojistitelů na www.ckp.cz.

Jak uplatňovat náhradu škody vzniklé trestným činem:

- 1. Zajímejte se o průběh trestního řízení**, máte kdykoliv právo na informace.

- 2. Požadavek na náhradu škody** můžete v trestním řízení vedeném proti pachateli uplatnit nejpozději **při hlavním líčení soudu před zahájením dokazování**.